

Lietuvos
mokslo
taryba

Nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“

2015–2017 METŲ ATASKAITA

Parengė: Algis Krupavičius (vykdymo grupės pirmininkas),
Rita Žukauskienė (pirmininko pavaduotoja),
Jolanta Aidukaitė, Valdonė Darškuvienė, Ramūnas Darulis,
Zita Medišauskienė, Arūnas Poviliūnas,
Dainius Pūras, Paulius Skardžius

Vilnius, 2017

TURINYS

TURINYS	2
2015–2017 METŲ ATASKAITOS SANTRAUKA.....	3
A SUMMARY OF ANNUAL REPORT FOR THE YEAR 2015–2017	4
ĮVADAS	5
DĖSTOMOJI ATASKAITOS DALIS.....	6
I uždavinys. Saugios, sveikos ir įtraukios visuomenės vystymosi Lietuvoje tyrimai	10
II uždavinys. Šalies sumanaus augimo ir gerovės plėtros tyrimai.....	17
III uždavinys. Atsakingo ir gero valdymo tyrimai.....	21
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	26
PRIEDAI	30
1 priedas. DUOMENYS APIE 2015–2017 METAIS VYKDYTUS PROJEKTUS.....	30
2 priedas. PROJEKTŲ REZULTATAI 2015–2017 METAIS.....	34
3 priedas. PAGRINDINĖS TYRIMŲ PROJEKTŲ 2015–2017 METAIS PASKELBTOS IR PARENGTOS PUBLIKACIJOS	37
4 priedas. NACIONALINĖS MOKSLO PROGRAMOS „GEROVĖS VISUOMENĖ“ 2015– 2017 METŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ PLANAS.....	43

2015–2017 METŲ ATASKAITOS SANTRAUKA

Nacionalinė mokslo programa „Gerovės visuomenė“ buvo parengta, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. spalio 14 d. nutarimą Nr. 951 „Dėl Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) krypčių patvirtinimo“, kuriame viena iš sumanios specializacijos prioritetinių krypčių – įtrauki ir kūrybinga visuomenė, taip pat į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013 m. spalio 11 d. įsakymą Nr. V-949 „Dėl Nacionalinių mokslo programų sąrašo patvirtinimo“.

Nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ paskirtis – kompleksiniai gerovės visuomenės Lietuvoje plėtros prielaidų, veiksnių ir tendencijų tyrimai. Programa siekiama prognozuoti ilgalaikės raidos galimybes bei teikti nacionalinio lygmens strateginius sprendimus ir rekomendacijas, įgalinančias valstybės institucijas užtikrinti tvarią gerovės visuomenės raidą.

2015–2017 m. laikotarpio lėšų poreikis programos uždaviniams įgyvendinti siekė 1 972 000 eurų. Per pirmąjį programos vykdymo laikotarpį paskelbti 2 konkursai, kurie sulaukė didelio susidomėjimo ir leido atrinkti kokybiškiausius ir aktualiausius mokslinių tyrimų projektus.

Pirmasis konkursas paskelbtas 2015 m. balandžio mėn. Sulaukta 116 paraiškų iš 20 mokslo ir studijų institucijų. Finansavimas skirtas 13 projektų (paraiškų sėkmės koeficientas – 11 proc.). Antrasis konkursas paskelbtas 2016 m. balandžio mėn. Sulaukta 71 paraiškos iš 18 mokslo ir studijų institucijų. Finansavimas skirtas 11 projektų (paraiškų sėkmės koeficientas – 16 proc.). Siekiant skaidrios ir kokybiškos projektų atrankos, šio kvietimo paraiškas vertino ir siūlymus dėl projektų finansavimo pateikė tarptautinė ekspertų grupė.

2015–2017 m. daugiausia mokslinių projektų skirta 1-ajam programos uždaviniui „Saugios, sveikos ir įtraukios visuomenės vystymosi Lietuvoje tyrimai“. Šiems tyrimams vykdyti per abu kvietimus pateiktos 103 paraiškos, nutarta finansuoti 15 projektų.

2-ajam programos uždaviniui „Šalies sumanaus augimo ir gerovės plėtros tyrimai“ įgyvendinti sulaukta 53 paraiškų, iš jų atrinkti 6 projektai. 3-iasis uždavinys „Atsakingo ir gero valdymo tyrimai“ sulaukė mažesnio susidomėjimo. Per abu kvietimus pateikta 31 paraiška, finansavimas skirtas 3 projektams.

Iš viso per 2015–2017 m. laikotarpį programos projektuose dalyvavo daugiau nei 100 mokslininkų iš 6 mokslo ir studijų institucijų. 2017 m. viduryje pusė visų projektų (12 projektų) jau buvo baigti, o likusi pusė – dar vykdomi.

Programos vykdymo grupės parengtoje 2015–2017 m. ataskaitoje detalai pristatomas programos valdymas, konkursų ir projektų vertinimo organizavimas, trumpai pristatomi visi laimėję projektai bei 2015–2017 m. sukurta mokslo produkcija. Ataskaitoje taip pat pateikiamos rekomendacijos, kurios turėtų užtikrinti sklandų ir nuoseklų „Gerovės visuomenės“ programos įgyvendinimą 2018–2020 m.

A SUMMARY OF ANNUAL REPORT FOR THE YEAR 2015–2017

This research program was prepared on the basis of Resolution of Government of the Republic of Lithuania No. 951 as of October 14, 2013, „Concerning the approval of the priority areas of research and (socio-cultural) development and innovation (smart specialization)“, which determined one of directions of smart specialization – inclusive and creative society, as well as Decree of the Minister of Education and Science of the Republic of Lithuania No V-949 as of October 11, 2013, „Concerning the approval of the list of national research programs“. Preliminary total demand for funds to reach program objectives and means during the period of 2015–2017 equals to 1 972 000 Euro.

Main objective of the national research program „Welfare Society“ – to analyze systematically assumptions, factors, trends, opportunities and interferences for development of welfare society in Lithuania, to support state institutions in strategic decision making and to make recommendations for progress of welfare society.

As many as 59 applications or 51 % of total amount of submitted applications in the 1st call in 2015 and respectively 44 research proposals or 62 % of them been targeted to the first objective – *Research on safe, healthy and inclusive society in Lithuania*. The largest number of projects was approved for funding by this objective, i.e. 7 or 54 % of the total number of winning projects during the 1st call, and 8 or 73 % during the 2nd call in 2016. As many as 36 or 31 % of the total number of projects during the 1st call and 17 applications or 24 % of total number of the 2nd call applications targeted the second objective – *Research of smart growth of the state and welfare development*. The decision was made to fund 4 applications or 31 % of the total number of winning projects during the 1st call, and, respectively, 2 or 18 % during the 2nd call. The third objective – *Research on responsible and good governance* – attracted 21 research proposal or 18 % in the 1st call, and 10 applications or 14 % of total applications submitted to the 2nd call. To reach this objective, the decision was made to fund 2 projects or 15 % in 2015–2017, but in the period of 2017–2018 only 1 application or 9 % of the total number of winning projects was funded. Success factor of the applications by this objective was lower compared to other objectives, reaching just 10 % in the 2nd call.

In 2015–2017 more than 100 researchers from 6 research and study institutions took part in the projects of this program.

The program is expected to develop and implement at least 35 research projects on assumptions, factors, trends, opportunities and interferences for development of welfare society in Lithuania. At present, 69 % of total expected number of projects is funded.

On one hand, large number of applications submitted to competition allowed to choose the ones with highest quality and most relevant projects, on the other hand, limited financing forced to concentrate only on specific problems defined in the Program objectives.

ĮVADAS

Gerovės plėtra XXI amžiuje patiria virtualią iššūkių. Juos visus galima suskirstyti į keturias kategorijas: demografiniai ir socialiniai iššūkiai – Europos šalių gyventojų senėjimas, gimstamumo mažėjimas, išlaidų socialinėms reikmėms (pensijoms, sveikatos apsaugai ir kt.) didėjimas; kultūriniai iššūkiai – šeimos deinstitutionalizacija ir visuomenės individualizacija; ekonominiai iššūkiai – mažėjantis nekvalifikuoto darbo poreikis, didėjantis nedarbas (ypač ilgalaikis), ekonominių pasaulio galių persiskirstymas, ribotas Lietuvos ūkio inovatyvumas; globalizacijos ir integracijos į Europą iššūkiai – socialinis dempingas, migracija, socialinis turizmas, laisvas darbo jėgos judėjimas.

Ilgalaikis strateginis Lietuvos valstybės ir visuomenės raidos tikslas yra gerovės visuomenės kūrimas. Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, ir 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 „Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“, pabrėžiama, kad visuomenės gerovės kūrimas yra esminis Lietuvos pažangos tikslas. Europos Komisijos 2010 m. kovo 3 d. komunikate Nr. KOM (2010) „Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija „Europa 2020“ taip pat numatyta, kad Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybėse turi būti sudarytos sąlygos pažangesniam, tvaresniam ir labiau integruotam augimui. ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programoje „Horizontas 2020“, patvirtintoje Europos Parlamento ir Europos Tarybos 2011 m. lapkričio 30 d. reglamentu Nr. KOM (2011) 809, skirtoje investuoti į mokslinius tyrimus ir inovacijas, numatoma, kad moksliniai tyrimai turi padėti spręsti šiuolaikinei visuomenei kylančius iššūkius per žmonių sveikatos gerinimą ir gerovės didinimą, integracinių, naujoviškų ir saugių Europos visuomenių kūrimą precedento neturinčių permainų ir augančios pasaulio tarpusavio priklausomybės sąlygomis.

Nacionalinė mokslo programa „Gerovės visuomenė“ buvo parengta, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. spalio 14 d. nutarimą Nr. 951 „Dėl Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptių patvirtinimo“, kuriame viena iš sumanios specializacijos prioritetinių kryptių – įtrauki ir kūrybinga visuomenė, taip pat į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013 m. spalio 11 d. įsakymą Nr. V-949 „Dėl Nacionalinių mokslo programų sąrašo patvirtinimo“.

Nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ paskirtis – kompleksiškai išanalizuoti gerovės visuomenės Lietuvoje plėtros prielaidas, veiksnius, tendencijas, jos raidos galimybes bei trikdžius, padėti valstybės institucijoms parengti strateginių sprendimų ir rekomendacijų gerovės visuomenei plėtoti. Programos *credo* akademiškai kokybiški ir naujoviški, tarptautiniu mastu konkurencingi, padedantys spręsti nacionaliniu mastu reikšmingas problemas tyrimai. Taip pat svarbu Lietuvoje patikrinti naujų Europos tyrimų teiginius, jog teigiamas ryšys tarp ekonomikos augimo ir subjektyvios gerovės yra nežymus, jei pasiektas bent vidutinis materialinės gerovės lygis, nors anksčiau dominavo prielaida, jog prioriteto ekonomikos augimui suteikimas yra geriausias būdas maksimaliai padidinti visuomenės gerovę.

DĖSTOMOJI ATASKAITOS DALIS

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. V-166 buvo patvirtinta nacionalinė mokslo programa „Gerovės visuomenė“. Preliminarus lėšų poreikis numatytas programos uždaviniams ir priemonėms 2015–2017 m. įgyvendinti siekia 1 972 000 eurų.

Apibūdinant esamą mokslinių tyrimų būklę Programoje atkreipiamas dėmesys į sisteminių ir kompleksinių gerovės visuomenės tyrimų stygių ir teigiama, kad iki šiol gerovės visuomenės problemos Lietuvoje buvo tyrinėtos epizodiškai. Iššūkiai gerovei suskirstyti į keturias kategorijas: „demografiniai ir socialiniai iššūkiai – Europos šalių gyventojų senėjimas, gimstamumo mažėjimas, išlaidų socialinėms reikmėms (pensijoms, sveikatos apsaugai ir kt.) didėjimas; kultūriniai iššūkiai – šeimos deinstitutionalizacija ir visuomenės individualizacija; ekonominiai iššūkiai – mažėjantis nekvalifikuoto darbo poreikis, didėjantis nedarbas (ypač ilgalaikis), ekonominių pasaulio galių persiskirstymas, ribotas Lietuvos ūkio inovatyvumas; globalizacijos ir integracijos į Europą iššūkiai – socialinis dempingas, migracija, socialinis turizmas, laisvas darbo jėgos judėjimas“.

Nacionalinė mokslo programa „Gerovės visuomenė“ tęsia būdingus 2010–2013 m. vykdytos nacionalinės mokslo programos „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“ tyrimus, taip pat gerokai juos išplečia į tokias naujas temas kaip socialinė nelygybė, ekonominiai gerovės veiksniai, gerovės institucijos, visuomenės sveikata, valdymas ir kitas. Programoje tiriamų problemų kompleksiskumas reikalauja daugiau daugiadisciplininių, tarpdisciplininių, palyginamųjų sinchroninių ir diachroninių tyrimų projektų ir mažiau atvejų tyrimų.

Programoje vykdomi tyrimai turi padėti valstybės institucijoms pažinti vykstančių socialinių reiškinių esmę, geriau ir tiksliau pagrįsti viešosios politikos sprendimus, teikti rekomendacijas valstybės institucijoms ir plačiai skleisti tyrimų rezultatus visuomenėje, skatinti tyrimų tarptautiškumą ir didinti Lietuvos socialinių mokslų kompetenciją ir konkurencingumą. Numatomi programos rezultatai: surinkti ir susisteminti nauji empiriniai duomenys ir žinios, sugeneruotos naujos teorijos, mokslinės publikacijos, parengtos metodikos, rodiklių sistemos, rekomendacijos valstybės institucijoms ir kita – tai sudarytų mokslines prielaidas paskatinti spartesnį gerovės visuomenės vystymąsi Lietuvoje.

Atvira prieiga prie empirinių duomenų, kurie sukuriama programos finansuojamuose tyrimų projektuose, būtų tinkamas pagrindas antrinei duomenų analizei kituose tyrimuose, taip pat duomenimis pagrįstiems viešosios politikos sprendimams, tačiau tokia prieiga kol kas nėra tinkamai užtikrinama, nes Lietuvos mokslo taryba neturi specialios talpyklos jos finansuotų projektų rezultatams skelbti.

Nacionalinė mokslo programa „Gerovės visuomenė“ yra įgyvendinama vykdant tyrimų projektus, atrinktus viešo konkurso būdu. Programos projektams įgyvendinti skiriamomis lėšomis yra finansuojamos šios veiklos:

- 1) moksliniai tyrimai,
- 2) mokslinių tyrimų infrastruktūros palaikymas ir plėtra,
- 3) mokslinių tyrimų rezultatų sklaida,
- 4) mokslinių rekomendacijų valstybės institucijoms rengimas,

5) vykdytojų dalyvavimas Europos mokslinių tyrimų erdvės tinkluose.

Programos vykdymui vadovauja, ją koordinuoja ir prižiūri, kad būtų pasiekti programos tikslai ir įgyvendinti jos uždaviniai, programos vykdymo grupė. Vykdytojų grupės funkcijos nustatytos Nacionalinių mokslo programų rengimo ir įgyvendinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos mokslo tarybos 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. VIII-39.

2015 metais įvyko vienas kvietimas teikti paraiškas nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ projektams vykdyti. Programos vykdymo grupė parengė šio kvietimo tekstą bei paraiškos nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ projektui vykdyti formą. Kvietimas buvo paskelbtas 2015 m. balandžio 27 d. ir tęsėsi iki gegužės 25 d. 2015 m. gegužės 11 d. Lietuvos mokslo taryboje buvo surengtas informacinis renginys, skirtas pirmam nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ kvietimui atlikti mokslinius tyrimus 2015–2017 metais. Tyrėjai jame buvo supažindinti su reikalavimais paraiškoms ir jų vertinimu.

Paraiškas buvo galima teikti numatant, kad projektas bus įgyvendinamas pagal vieną iš programos uždavinių, pagal vieną ar kelias to uždavinio priemones. Viso projekto biudžetas turėjo būti ne didesnis kaip 110 tūkst. Eur. Kvietimo projektams buvo numatyta skirti: 2015 metais – 504 tūkst. Eur; 2016 metais – 734 tūkst. Eur; 2017 metais – 734 tūkst. Eur.

Iš viso I kvietimui buvo pateikta 116 paraiškų: 59 pagal pirmąjį – *saugios, sveikos ir įtraukios visuomenės vystymosi Lietuvoje tyrimai* – programos uždavinį, 36 pagal antrąjį – *šalies sumanaus augimo ir gerovės plėtros tyrimai* – uždavinį ir 21 pagal trečiąjį – *atsakingo ir gero valdymo tyrimai* – uždavinį. Visos paraiškos atitiko administracinės patikros reikalavimus ir buvo pateiktos išsamiajam ekspertiniam vertinimui. Paraiškas, kaip vykdančiosios institucijos, pateikė 20 mokslo ir studijų institucijų, tarp jų daugiausiai, t. y. 23 paraiškas, pateikė Vilniaus universitetas, 22 – Kauno technologijos universitetas, 18 – Mykolo Romerio universitetas, 14 – Vytauto Didžiojo universitetas, 7 – Lietuvos socialinių tyrimų centras.

Lietuvos mokslo taryba II kvietimą teikti paraiškas nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ projektams, kurie yra įgyvendinami 2017–2018 metais, vykdė 2016 m. balandžio–gegužės mėn. Paraiškų rengėjai buvo informuoti, kad projektai turi siekti konkrečių rezultatų, kurie turi būti ne vien akademiniai, bet ir taikomieji valstybės valdymo institucijoms (paraiškos III dalies 5 ir 6 punktai); projektų rezultatai turi būti suplanuoti pagrįstai, t. y. vertinant planuojamų rezultatų svarbą, publikavimą ir sklaidą atsižvelgti ne tik į formaliuosius rodiklius (planuojamų publikacijų skaičius, dalyvavimas konferencijose), bet ir į numatomų rezultatų pagrįstumą, siejant juos su vykdytojų kompetencija, projekto trukme, tyrėjų grupės dydžiu; pirmenybė teikiama visiškai užbaigtiems ir ilgalaikės vertės rezultatams, tokiems kaip išspausdintos studijos, straipsniai, parengtos ir aprobuotos metodikos etc. Pirmą kartą paraiškos projektams buvo teikiamos lietuvių ir anglų kalbomis.

Iš viso II kvietimui buvo pateikta 71 paraiška, kai 2015 m. I kvietime atitinkamai gauta 116 paraiškų. Paraiškas, kaip vykdančiosios institucijos, pateikė 18 mokslo ir studijų institucijų (20 institucijų teikė 2015 m.): Vilniaus universitetas – 15 (2015 m. buvo 23 paraiškos), Kauno technologijos universitetas – 11 (atitinkamai 22 paraiškos 2015 m.), Mykolo Romerio universitetas – 9 (18), Lietuvos socialinių tyrimų centras (7 paraiškos 2015 m.) ir Vytauto Didžiojo universitetas (14 paraiškų 2015 m.) – po 5, Lietuvos sporto universitetas ir Šiaulių universitetas – po 4,

Aleksandro Stulginskio universitetas ir UAB ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas – po 3, Klaipėdos universitetas, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas ir Vilniaus Gedimino technikos universitetas – po 2, o Lietuvos edukologijos universitetas, Lietuvos energetikos institutas, Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Nacionalinis vėžio institutas, UAB Visionary Analytics ir VŠĮ Vilniaus universiteto Tarptautinio verslo mokykla – po vieną.

1 lentelė. Nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ kvietimų paraiškos pagal programos uždavinius, 2015–2017 m.

Programos uždavinys	Pateiktų paraiškų skaičius		Paraiškų, atitikusių administracinės patikros reikalavimus, skaičius		Projektų vykdytojų skaičius		Vykdančiųjų institucijų skaičius	
	I	II	I	II	I	II	I	II
I. Saugios, sveikos ir įtraukios visuomenės vystymosi Lietuvoje tyrimai	59	44	59	40	241	169	15	13
II. Šalies sumanaus augimo ir gerovės plėtros tyrimai	36	17	36	17	159	75	12	12
III. Atsakingo ir gero valdymo tyrimai	21	10	21	10	105	50	8	5
Iš viso:	116	71	116	67	505	294	-	-

Ekspertams įvertinus pateiktas paraiškas, vykdymo grupė, atsižvelgdama į paraiškų ekspertinio vertinimo rezultatus ir konkursui numatytas lėšas, sudarė siūlomų finansuoti ir rezervinių projektų sąrašus ir pateikė juos svarstyti Humanitarinių ir socialinių mokslų komitetui. Komitetui pritarus vykdymo grupės siūlymams, sąrašai pateikti tvirtinti Lietuvos mokslo tarybos pirmininkui. Finansavimas skirtas 13 I kvietimo projektų (žr. 1 priedo 1 lentelę) ir 11 II kvietimo projektų (žr. 1 priedo 2 lentelę).

Vertinant projektų paraiškas ir skiriant finansavimą ekspertai bei programos vykdymo grupė atsižvelgė ir įvertino siūlomo mokslinio tyrimo aktualumą, jo atitikimą programos tikslams, bendrą mokslinį projekto lygį, projektų vadovų lyderystės patirtis moksliniuose tyrimuose, dalyvių tarptautinę mokslinių tyrimų bei tarptautinių publikacijų patirtį, taip pat numatomus publikavimosi ir projekto sklaidos rezultatus. Programos ekspertai, vertindami pateiktas ir neigiamai įvertintas paraiškas, pažymėjo, jog projektų vadovams ir dalyviams kartais stinga patirties, publikacijų teikiamų projektų paraiškų tematikoje, nevienodi projektų dalyvių įsipareigojimai rezultatų sklaidos (publikacijų skaičiaus, jų tarptautiškumo, kokybės) srityje, nepakankamai pagrįsti mokslinių tyrinėjimų planai.

Daugiausiai paraiškų I kvietime teikusios mokslo ir studijų institucijos ir pasiekė didžiausius sėkmės procentus. Vilniaus universiteto sėkmės koeficientas siekė 22 procentus, Kauno technologijos universiteto – 9, Mykolo Romerio universiteto – 6, Vytauto Didžiojo universiteto – 29, o Lietuvos socialinių tyrimų centro – 14. Bendra paraiškų sėkmės dalis I nacionalinės mokslo

programos „Gerovės visuomenė“ kvietime siekė 11 procentų. Tad paraiškų konkurencija, palyginti su ankstesniais įvairių nacionalinių mokslo programų kvietimais, buvo itin aukšta.

II kvietime aukščiausias paraiškų sėkmės koeficientas priklausė Lietuvos socialinių tyrimų centrui ir siekė net 60 procentų, o Vilniaus universitetas buvo antras su 33 procentais. Bendras paraiškų sėkmės koeficientas II kvietime siekė 16 (pirmajame – 11) procentų ir buvo finansuota 11 tyrimų projektų. Paraiškų konkurencija, palyginti su ankstesniais įvairių nacionalinių mokslo programų kvietimais, išliko aukšta.

2 lentelė. Nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ I kvietimo finansuojami projektai pagal programos uždavinius

Programos uždavinys		Finansuojama projektų		Įrašyta į rezervinių sąrašą	
		I	II	I	II
Kvietimai					
I.	Saugios, sveikos ir įtraukios visuomenės vystymosi Lietuvoje tyrimai	7	8	4	1*
II.	Šalies sumanaus augimo ir gerovės plėtros tyrimai	4	2	1	2
III.	Atsakingo ir gero valdymo tyrimai	2	1	2	0
Iš viso:		13	11	7	3

* Projektas jau finansuojamas, vienam laimėjusiam II kvietimo projektui atsakius finansavimo

I kvietimo konkursą laimėjusiems projektams vykdyti 2015–2017 metams iš viso skirta 1 246 936 Eur, iš jų 2015 metais – 294 491 Eur, 2016 metais – 705 081 Eur, o 2017 metais – 247 364 Eur. II kvietimo konkursą laimėjusiems projektams vykdyti 2017–2018 m. iš viso skirta 1 036 635 Eur, iš jų 2017 metais – 457 110 Eur, 2018 metais – 579 525 Eur, kai I kvietimo konkursą laimėjusiems projektams vykdyti 2015–2017 metams iš viso buvo skirta 1 246 936 Eur. Tad galimas finansavimas projektams II kvietime šiek tiek sumažėjo, palyginti su I kvietimu.

2017 m. buvo baigta įgyvendinti 12 nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ projektų. Jų visų baigiamąsias ataskaitas programos ekspertai įvertino teigiamai.

3 lentelė. Pagrindiniai nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ įgyvendintų projektų rezultatai, 2017 m.

Pasiekti rezultatai															
Monografija		Studija		Straipsnis				Pranešimų tezės	Moklo renginys	Rekomendacijos	Metodikos	Viešosios politikos pasiūlymai	Duomenų bazės		
recenzuotas (pasirankavęs) raštis	išleista (pasirankavęs) kelbta) raštis	recenzuotas (pasirankavęs) kelbta) raštis	išleista (pasirankavęs) kelbta) raštis	Clarivate Analytics arba Scopus	kituose recenzuojamuose	įteiktas spausdinti	priimtas arba išleistas							mokslo populiarinimo	nacionalinis tautinis
1	2	2	3	14	25	1	22	7	25	14	0	13	4	4	2

Minėti projektai jau išleido 2 monografijas ir 3 mokslo studijas, *Clarivate Analytics* arba *Scopus* duomenų bazių mokslo žurnaluose priimta spaudai 25 straipsniai, surengta 14 nacionalinių mokslo renginių, parengta ir įteikta 13 rekomendacijų valstybės institucijoms (plačiau žr. 3 lentelė). *Suma summarum* bendri 2015–2017 m. programos įgyvendinimo rezultatai viršija numatytus rodiklius, nors iki šiol yra įgyvendinta tik pusė pirmojo programos laikotarpio projektų. Programos vykdymo grupės požiūriu, projektų vykdytojai turėtų daugiau dėmesio skirti konkrečių rekomendacijų, taip pat politikos trumparaščių valstybės institucijoms parengimui, kad mokslinių tyrimų rezultatai labiau padėtų formuluoti gerovės visuomenės vystymo strategiją ir politikas. Operatyviau antrinei analizei visiems tyrėjams turi būti prieinami empiriniai duomenys, kurie yra surenkami tyrimų projektuose.

I uždavinys. Saugios, sveikos ir įtraukios visuomenės vystymosi Lietuvoje tyrimai

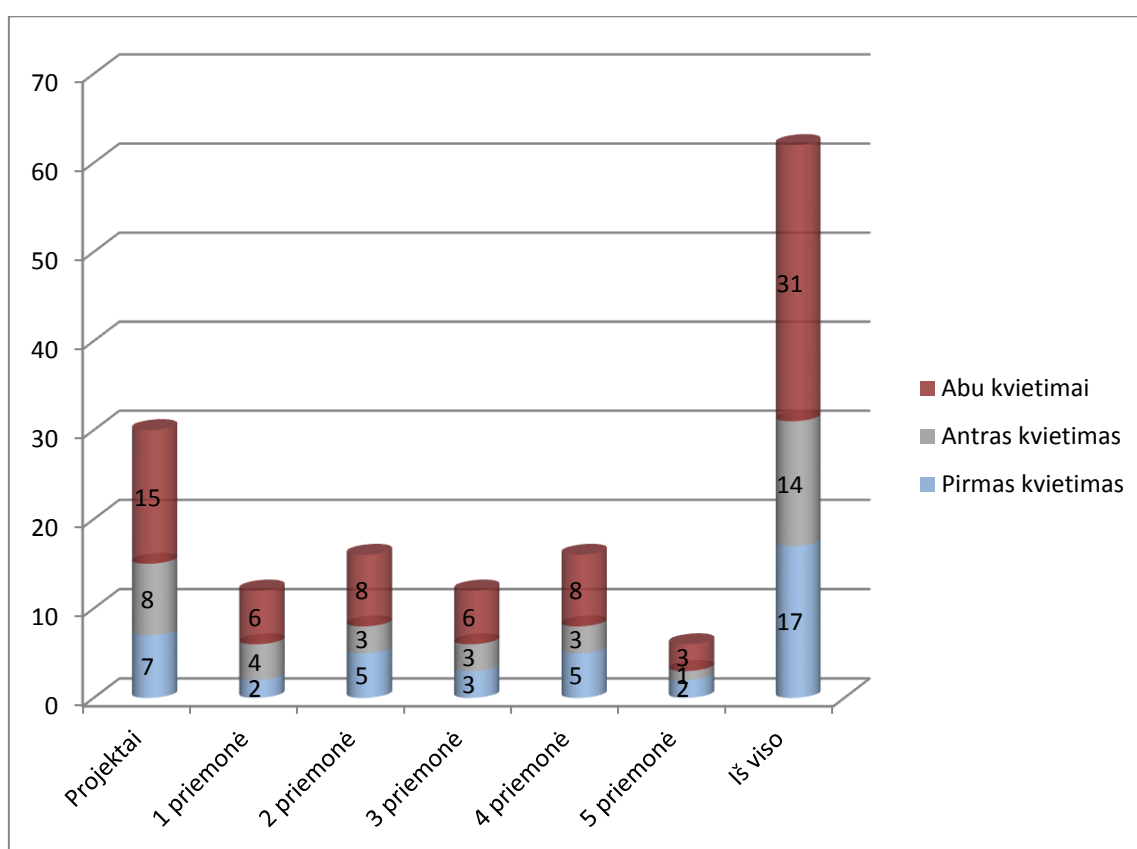
Nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ autoriai, atsižvelgdami į augančią nelygybę, didėjantį skurdo rizikos lygį, neigiamus demografinius pokyčius ir gilėjančią socialinę atskirtį, pirmąjį Programos uždavinį suformulavo taip: „Pagrįsti moksliniais tyrimais saugios, sveikos ir įtraukios visuomenės vystymąsi Lietuvoje, išanalizuojant visuomenės struktūrą (stratifikaciją), vertybes, nuostatas ir elgsenos kaitą, socialinį, tautinį ir religinį tapatumą, emigracijos ir reemigracijos veiksnius, socialinę nelygybę ir socialinę atskirtį, sveikatos, socialinius, ekonominius ir kitus gyvenimo kokybei svarbius veiksnius, socialinę pagalbą tobulinančias socialines investicijas, sveikatos apsaugos ir paslaugų sistemą, kitų (ne tik sveikatos ir teisėsaugos) sektorių įsitraukimą į sveikos ir saugios visuomenės formavimo procesus“.

Pirmajam uždaviniui spręsti numatytos penkios priemonės:

- 1) įvairių visuomenės grupių socialinės bei psichologinės gyvenimo kokybės, pagrindinių psichikos sveikatos problemų (agresijos, smurto, savižudybių, alkoholio vartojimo ir kitų), sveikos gyvensenos pasirinkimo, darnaus sveikatos sistemos vystymo, šiuolaikinių technologijų panaudojimo visuomenei įtraukti į sveikos gyvensenos ugdymą ir ligų prevenciją tyrimai;
- 2) Lietuvos visuomenės struktūros (stratifikacijos), vertybių, nuostatų ir elgsenos kaitos, socialinio, tautinio ir religinio tapatumo, gyventojų požiūrių į socialinį teisingumą ir persikirstomąją lygybę, demokratijos bei pilietinės visuomenės raidą, gyventojų sveikatos bei saugumo tyrimai;
- 3) demografinių pokyčių, migracijos, socialinės, ekonominės struktūros kaitos, socialinių investicijų, socialinių, ekonominių, kultūros, sveikatos, švietimo ir mokslo veiksmų ir netolygumų bei galimybių juos mažinti globalizacijos ir ekonominės raidos nestabilumo sąlygomis tyrimai;
- 4) visuomenės nelygybių, socialinio ir regioninio vystymosi netolygumo, kaimo ir miesto skirtumų, socialinio teisingumo, šalies gyventojų užimtumo ir darbo rinkos struktūros bei raidos, darbo motyvacijos didinimo ir nedarbo mažinimo galimybių, kokybiško užimtumo, socialinės ir kultūrinės įtraukties, socialinės sanglaudos, naujų gerovės poreikių, lygių galimybių tyrimai;
- 5) baudžiamosios ir administracinės justicijos, teisės pažeidimų raiškos, daromos žalos, priešasčių ir prevencijos galimybių, tarptautinių, nacionalinių ir vietinių nusikalstamumo prevencijos

programų ir priemonių veiksmingumo, asmenų saugumo jausmo ir jo didinimo galimybių bei grėsmių (bioetinių, privataus gyvenimo ribojimo, manipuliavimo visuomene, pasitelkiant socialines technologijas) žmogaus saugumui ir teisėms tyrimai.

Pirmasis uždavinys sulaukė daugiausiai tyrėjų dėmesio. Pirmajame kvietime pagal šį uždavinį buvo pateiktos 59 paraiškos, o antrajame – 44 paraiškos, arba 51 ir 62 proc. nuo visų atitinkamo kvietimo paraiškų. Iš viso ekspertai atrinko 15 projektų: 7 per pirmą kvietimą ir 8 per antrą kvietimą. Vidutiniškai vienas projektas buvo skirtas 2,1 priemonės: pirmo kvietimo metu – 2,4 priemonės, antro kvietimo metu – 1,8 priemonės. Verta atkreipti dėmesį, kad antro kvietimo metu priemonių skaičius, kurioms buvo skirti projektai, sumažėjo. Tokį pokytį galima traktuoti kaip gerą tendenciją, projektai tapo labiau koncentruoti, tyrėjai savo tyrimų projektus labiau sukongretino.

1 pav. 1-ojo uždavinio projektų pasiskirstymas pagal priemones¹

2015–2017 m. įgyvendinti septyni pirmojo uždavinio projektai.

Projekto *Lietuvos vidinių ir išorinių grėsmių kognityvinis žemėlapis: elito ir visuomenės sinergijos ir sankirtos* (GER-008/2015) autoriai išsikėlė tikslą identifikuoti nesaugumą lemiančius veiksnius kompleksiskai ir ištirti išorines bei vidines grėsmes. Saugumą projekto autoriai interpretavo kaip pamatinį gerovės visuomenės veiksnį, į kurį remiasi kiti visuomenės poreikiai. Projekto metu buvo atliktas kompleksinis tyrimas, kuris apėmė aštuonias grėsmių visuomenės gerovei grupes (karines, politines, ekonomines, socialines, ekologines, sveikatos, religines ir

¹ Žr. programos uždavinių priemones priede Nr. 4.

moralines). Tyrimas buvo trilypis, įtraukė medijų monitoringą, visuomenės nuomonės apklausą bei diskusijas su Lietuvos politikos formuotojais. Medijų monitoringas padėjo identifikuoti nesaugumo ir grėsmių apraiškas. Buvo nustatyti veiksniai, lemiantys grėsmių suvokimo struktūrą ir kiek ji yra panaši tarp skirtingų grėsmių grupių (pvz., karinės, ekonominės, ekologinės ir pan.) bei tarp skirtingų visuomenės sluoksnių. Tai leido aiškiau pamatyti, kaip visuomenės ekonominė-kultūrinė sandara (išsilavinimas, vertybės, etninis tapatumas, ekonominis statusas, visuomeninis aktyvumas ir pan.) koreliuoja su grėsmių kognityvine ekosistema. Kokybinių tyrimų duomenys buvo analizuojami pagal tris pjūvius: individualaus ir kolektyvinio grėsmių tikėtinumo ir masto diferenciacija; elito (politikos formuotojų, ekspertų) ir paprastų piliečių turimų grėsmių sampratų skirtumai ir panašumai; grupinių diskusijų eigos ir argumentų pobūdis. Ištirtų duomenų pagrindu buvo parengtos viešosios politikos rekomendacijos valstybės institucijoms.

Projektas *Pajamų pasiskirstymo veiksniai: darbas, kapitalas ir gerovės valstybė* (GER-007/2015) išsiskiria savo adekvatumu pasirinktų priemonių atžvilgiu. Atliekant tyrimą, buvo derinami keli tyrimo metodai: nacionalinių pajamų struktūros makroekonominė, namų ūkių pajamų mikroekonominė, institucijų lyginamoji analizė ir gyventojų nuomonių tyrimas. Lietuva buvo lyginama su kitomis dviem Baltijos šalimis, kai kuriais aspektais ir su kitomis ES šalimis, tokiu būdu geriau atskleidžiant Lietuvos gyventojų pajamų veiksnius ir ypatybes. Atliktas tyrimas padėjo nustatyti didelį makro- ir mikro- ekonominių pajamų rodiklių tarp Nacionalinių sąskaitų ir Pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimo duomenų neatitikimą Lietuvos atveju. Pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimuose atsispindi tik apie du trečdalius Lietuvos gyventojų disponuojamų pajamų, o turto ir mišrių pajamų atspindima, atitinkamai, tik dešimtadalis ir mažiau nei pusė. Pakoregavus pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimo duomenis pagal pajamas, atspindėtas Nacionalinėse sąskaitose, buvo įvertinta galima pajamų nelygybė. Kadangi turto ir mišrios pajamos visuomenėse paprastai pasiskirsto ne taip tolygiai kaip darbo pajamos, buvo nustatyta, kad pajamų nelygybės rodikliai Lietuvoje reikšmingai didesni nei skelbiami oficialios statistikos. Tai paaiškina prieštarigus ekonominės pažangos ir gyventojų gerovės vertinimus. Projekto autoriai, remdamiesi namų ūkių disponuojamų pajamų struktūra, įvertino valstybės perskirstomąjį vaidmenį. Jis Lietuvoje mažiausias, lyginant ne tik su kitomis Baltijos šalimis, bet ir 20 ES šalių, kurių duomenys yra prieinami. Atsižvelgiant į tai, kad pensijų sistemos apima didžiąją dalį visos valstybės perskirstomosios sistemos, buvo tikrinama, kiek pensijų sistemų pajamų perskirstymo faktinis poveikis atitinka išreikštas perskirstymo intencijas Baltijos šalyse. Tyrimo rezultatai parodė, kad pajamų perskirstymo požiūriu institucinė pensijų sistemų architektūra Baltijos šalyse yra skirtinga – potencialiai labiausiai perskirstanti sistema yra Estijoje, tačiau faktinis perskirstymo laipsnis yra labai panašus visose trijose šalyse. Šiuo atveju tyrimas patvirtino tezę, kad politinės intencijos ne visada sutampa su politikos rezultatais. Įvertinus subjektyvų nelygybės suvokimą, paaiškėjo, kad Baltijos šalyse pajamų nelygybės vertinimas yra vienas iš labiausiai neigiamų ES. Nelygybę kaip nepageidaujamą reiškinį Baltijos šalyse sąlygoja gyventojų nuostatos socialinio teisingumo principų atžvilgiu, socialinio ekonominio šalies konteksto supratimas ir taip pat asmeninė vertintojo socialinė ir ekonominė padėtis visuomenėje.

Projekto *Potencialių jaunų pažeidėjų keliuose atpažinimas prieš jiems pradėdant vairuoti: psichologinis profilis* (GER-005/2015) autoriai siekė nustatyti, kokios vairavimo egzaminą laikančių

asmenų psichologinės charakteristikos leidžia iš anksto prognozuoti, kurie vairuotojai per pirmuosius savarankiško vairavimo metus pateks į įskaitinį eismo įvykį ar padarys vieną ar kelis eismo taisyklių pažeidimus, dėl kurių bus baudžiami. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog būsimi vairuotojai, kurie prieš pradėdami vairuoti pasižymėjo labiau išreikštu psichopatiškumu, agresyvumu, impulsyvumu, menkesniu atsparumu bendraamžių įtakai, palankesne nuostata dėl kelių eismo taisyklių pažeidimų ir sunkumais identifikuojant savo emocijas, labiau tikėtina, kad pažeis kelių eismo taisykles.

Projekto *Socialinė ekonominė nelygybė: veiksniai, pasekmės gyvenimo kokybei ir mažinimo būdai* (GER-009/2015) tyrimo objektas – socialinė ekonominė nelygybė (SEN) Lietuvoje. SEN buvo vertinama pagal pajamų ir vartojimo išlaidų diferenciaciją, materialių gyvenimo sąlygų netolygų pasiskirstymą (turto diferenciaciją, gyventojų patiriamus ekonominius sunkumus, poreikį skolintis, galimybes taupyti ir kt.), analizuojant šiuos skirtumus pagal gyventojų gyvenamąją vietą, amžių, lytį. Atliktas tarpdisciplininis tyrimas apėmė ekonominius ir psichologinius veiksnius. Tyrimo duomenys leido įvertinti Lietuvos gyventojų stratifikaciją pagal pajamų, vartojimo, turto diferenciaciją ir subjektyvią socialinę ekonominę stratifikaciją. Projekto autoriai įvardija tokius atlikto tyrimo rezultatus: sukurta SEN vertinimo metodika; įvertinta SEN būklė Lietuvoje; nustatyti psichologinių veiksnių skirtumai tarp skirtingų pajamų kvintilių grupių ir tarp skirtingų subjektyvios socialinės ekonominės stratifikacijos grupių; nustatyti SEN padariniai šalies ekonominiam ir socialiniam vystymuisi bei gyventojų gyvenimo kokybei; pateiktos tyrimo rezultatais grįstos rekomendacijos valstybės institucijoms.

Projekto *Šeimos deinstitutionalizacijos iššūkiai vaikų gerovei: vaikų išlaikymas iširus tėvų partnerystei* (GER-010/2015) tikslas – sudaryti kartu su vaikais neįgyvenančio tėvo dalyvavimo modelius, juos sąlygojančių veiksnių kompleksą, įvertinti vaikų išlaikymą reglamentuojančių teisinių mechanizmų efektyvumą Lietuvoje. Įgyvendinant projekto uždavinius buvo atlikti 2 sociologiniai tyrimai (tėvų apklausa (N=1500) ir kokybinis tyrimas (25 interviu), atlikta antrinė ES šalyse vykdomo „Pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimo“ (EU-SILC) duomenų analizė, taip pat 2011 m. Lietuvos gyventojų ir būstų surašymo individualių duomenų analizė. Teisinio projekto komponento tyrimai apėmė nacionalinių teisės sistemų, reguliuojančių vaikų išlaikymą tėvams gyvenant skyriumi, analizę. Ekspertai pažymi, kad autoriai atskleidė Lietuvos visuomenei būdingus poskyrybinės tėvystės bruožus, o rekomendacijos tikslingai nukreiptos sumažinti itin sunkiomis sąlygomis su vienu iš tėvų augančių vaikų atskirtį.

Projektas *Subjektyvus saugumas kintančiame geopolitiniame kontekste: ypatumai, formuojantys veiksniai ir individų kuriamos strategijos* (GER-004/2015) siekė atskleisti geopolitinių veiksnių įtaką gyventojų subjektyviam saugumui. Projekte, remiantis žmogaus saugumo, sugrėsminimo bei socialinio konstruktyvizmo teorinėmis priegomis, buvo tiriama individuali subjektyvi saugumo konstrukcija bei iš šios konstrukcijos kylantys individų veiksmai, pasireiškiantys ateities strategijų kūrimu. Plačiame grėsmių individo saugumui kontekste detaliau buvo analizuojamas nacionalinio saugumo suvokimas. Taip pat buvo tiriama, kaip įvairių, su individų saugumu susijusių reiškinių komunikacija visuomenei daro įtaką individų subjektyvaus saugumo konstravimui ir visuomenės gerovei. Projekto autoriai įvardija tokius atlikto tyrimo rezultatus: sukurti metodologiniai empirinių tyrimų instrumentai; ištirti saugumo suvokimo ypatumai bei

išskirtos socialinės grupės, kurios jaučiasi saugiai, ir grupės, kurios jaučiasi nesaugiai; nustatytos elgesio strategijos, reaguojant į kritines situacijas (tokias kaip karas arba teroristiniai išpuoliai); išnagrinėtas grėsmių konstravimo žiniasklaidoje mechanizmas ir ypatumai; sukonstruotas subjektyvaus saugumo indeksas; pateiktos rekomendacijos.

Projektas *Priešpensinio ir pensinio amžiaus žmonių psichologinės gerovės bei psichikos sveikatos veiksniai* (GER-011/2015) siekė įvertinti priešpensinio ir pensinio amžiaus asmenų pasiruošimo pensijai ypatumus bei ryšį su psichologine gerove ir psichikos sveikata, taip pat socialinių veiksnių ir asmens gyvenimos ypatumų sąsajas su psichologine gerove ir psichikos sveikata. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog priešpensinio amžiaus Lietuvos gyventojai yra pesimistiški išėjimo į pensiją atžvilgiu – dažniausiai jie tikisi, kad jų gyvenimas pablogės. Iš buvimo pensijoje laikotarpio dažniausiai tikimasi praleisti daugiau laiko su šeima ir artimaisiais, turėti daugiau laiko užsiimti hobiu, gyventi ramesnį gyvenimą. Dažniausiai bijoma – nuobodulio ir neigiamo aplinkinių požiūrio. Nustatyta, kad ribotas socialinis tinklas yra susijęs su psichikos sveikatos problemomis ir prastesne psichologine gerove. Nustatyta, kad asmenys, kurie nesinaudoja internetu, prasčiau vertina savo psichologinę gerovę ir prasčiau jaučiasi, o asmenys, kurie naudojami internetu, bendrą psichologinę gerovę vertina geriau. Tyrimas atskleidė, kad jaunesni ir geriau išsilavinę, dirbantys, gebantys tvarkyti finansus, gyvenantys integruotame socialiniame tinkle, nesergantys lėtinėmis ligomis savo savijautą vertina pozityviau.

2017–2018 metais pagal pirmąjį uždavinį yra finansuojami 8 projektai.

Projekto *Vieni gyvenantys vyresnio amžiaus žmonės: tendencijos, profiliai ir iššūkiai kartų integracijai* (GER-001/2017) autoriai planuoja iki 2018 metų pabaigos ištirti Lietuvos vienu gyvenančių vyresnio amžiaus (60 m. ir vyresnių) asmenų kaip demografinės grupės tendencijas, jų socialinės įtraukties lygį, kasdienio gyvenimo praktikas, jų gyvenimo kelyje iškylančias rizikas tapti socialiai atskirtiems, izoliuotiems ir vienišiams bei suteiks galimybę siūlyti vienu gyvenančių vyresnio amžiaus asmenų socialinės atskirties mažinimo integruotus sprendimo būdus. Tai daugiadisciplininis tyrimas (integruojantis demografijos, sociologijos, socialinės gerontologijos ir socialinės politikos žinias ir metodologines prieigas), turintis dvejopą paskirtį: sukurti naujų mokslinių žinių apie vienus gyvenančius 60 m. ir vyresnius asmenis Lietuvoje ir padėti valstybės institucijoms moksliskai pagrįsti viešosios politikos sprendimus, orientuotus į vienu gyvenančių vyresnio amžiaus asmenų, drauge ir į visos visuomenės gerovės plėtrą (mokslinės rekomendacijos valstybės institucijoms).

Projekto *Skaitmeninio skaitymo skatinimas kaip skaitmeninės atskirties mažinimo priemonė* (GER-002/2017) vykdytojai siekia nustatyti ryšį tarp skaitymo, skaitmeninio skaitymo ir skaitmeninės atskirties bei Lietuvos piliečių įsitraukimo į visuomenės gyvenimą, taip prisidedant prie įtraukios ir saugios visuomenės formavimo proceso, identifikuojant socialinės nelygybės ir atskirties, ekonominius bei kitus gyvenimo kokybei svarbius veiksnius. Tyrėjai vadovaujasi hipoteze, kad skaitmeninis skaitymas gali būti tinkama priemonė mažinti skaitmeninę atskirtį. Projekto autoriai ketina atskleisti, kokios santykinės nelygybės atsiranda tarp žmonių, jų socialinių pozicijų ir išteklių skaitymo ir kitų medijų naudojimo požiūriu bei kokios yra sąsajos tarp skaitmeninio skaitymo, kūrybiško medijų naudojimo ir pilietinio bei socialinio įsitraukimo / atskirties. Tyrimas leistų patikrinti, ar iš tiesų skaitmeninis skaitymas ir geresni IRT bei naujųjų

medijų naudojimo įgūdžiai svarbūs įtraukties visuomenės kūrimui ir skatina pilietinį aktyvumą bei kitokį dalyvavimą visuomenės gyvenime. Jis taip pat leistų nustatyti, kokie skaitmeninių ir intelektinių išteklių įsisavinimą ribojantys tinklai atsiranda Lietuvos visuomenėje ir kaip galima keisti juos sudarančių žmonių ryšius ir sąveikas, šalinant šiuos apribojimus. Rezultatų pagrindu numatoma parengti rekomendacijas valstybės institucijoms dėl skaitmeninės atskirties mažinimo ugdant skaitmeninio skaitymo motyvus ir įgūdžius.

Projekto *Paauglių, kuriems skirtos minimalios priežiūros priemonės, psichosocialinis funkcionavimas ir mentalizacija* (GER-004/2017) autoriai planuoja iki 2018 metų pabaigos išanalizuoti ir palyginti tikslinės (kuriems paskirtos minimalios priežiūros priemonės, arba MPP) ir bendros populiacijos paauglių grupių psichosocialinį funkcionavimą bei mentalizacijos gebėjimus ir formuluoti empiriškai pagrįstas rekomendacijas dirbantiems su tais paaugliais, kuriems paskirtos MPP. Remiantis tyrimo rezultatais projekto vykdytojai planuoja parengti mentalizacijos gerinimu grįstas rekomendacijas MPP skiriančioms ir vykdančioms valstybės valdymo institucijoms. Tyrimas prisidės prie visuomenės grupės psichologinės bei socialinės gyvenimo kokybės ir sumažins ilgalaikės socialinės atskirties grėsmes. Mažinant šių paauglių socialinę atskirtį, gerinant jų psichosocialinį funkcionavimą, didėja galimybės konstruktyviai įsitraukti į visuomenės gyvenimą.

Projekto *CPTED taikymas visuomenės saugumui didinti* (GER-010/2017) autoriai planuoja iki 2018 metų vidurio sukurti urbanistinių erdvių vertinimo nusikaltimų požiūriu metodiką ir ją praktiškai pritaikyti. Anot projekto autorių, įvairūs tyrimai įrodė, kad urbanistinė aplinka yra reikšmingas visuomenės saugumo indikatorius. Miestuose gyvena daugiau kaip 50 proc. visų pasaulio gyventojų, ir prognozuojama, kad šis skaičius augs. Miestai tampa vis didesniu taikiniu potencialiems nusikaltėliams. Dėl šių ir kitų priežasčių „urbanistinis atsparumas“ tokiems reiškiniams pastaraisiais metais pasaulyje sulaukia vis daugiau dėmesio. CPTED (angl. Crime Prevention Through Environmental Design) rekomendacijas jau prieš keturis dešimtmečius sukūrė ir pradėjo taikyti praktikoje JAV, Kanada, Australija, Didžioji Britanija, vėliau ir kitos šalys. Projekto autoriai siekia CPTED principus įtraukti į saugumo tyrimus ir parengti nusikaltimų prevencijos rekomendacijas bei saugumo jausmo stiprinimo programą Lietuvai.

Projekto *Regioniniai gerovės skirtumai Lietuvoje* (GER-005/2017) autoriai pabrėžia, kad Lietuvoje didėja teritorinė atskirtis, formuojasi ilgalaikiai probleminiai regionai, ryškėja gyventojų gerovės regioniniai skirtumai. Šių teritorijų bei jose vykstančių procesų pažinimas yra būtinas norint užbėgti už akių šalies teritorinės plėtros netolygumo didėjimui. Projekto autoriai iki 2018 metų pabaigos žada atskleisti gerovės regioninius skirtumus ir jų priežastis Lietuvoje bei pagrįsti priemones šiems skirtumams mažinti. Vykdam šį tyrimą bus nustatyti Lietuvos ilgalaikiai probleminiai regionai, jų paplitimo mastai ir vyraujančių problemų pobūdis, sudarytas ir apskaičiuotas probleminių regionų teritorinės atskirties indeksas, įvertinta kintanti miesto ir kaimo gyvenviečių reikšmė gyvenviečių sistemoje, išanalizuota gyventojų demografinė, socialinė, socioekonominė struktūra bei raidos tendencijos, įvertinti darbo rinkos ir darbo išteklių (darbingų žmonių) pasiskirstymo ypatumai, šalies nedarbo, užimtumo bei aktyvumo teritorinė diferenciacija, jos dinamika, įvertinta jauno amžiaus (15–29 metų) žmonių gerovė ir nustatytas jos poveikis jaunimo prokreacinei elgsenai bei prokreacinėms preferencijoms, išanalizuotos naujausios kaimo teritorijų raidos tendencijos, įvertinant ES paramą Lietuvos žemės ūkiui ir kaimo bendruomenėms,

žemėnaudos ir žemėvaldos kaitos tendencijos, jų įtaka gyventojų gerovei, išskirtos galimos grėsmės šalies probleminių regionų raidai. Svarbus projekto rezultatas – bus parengtos rekomendacijos ir pasiūlymai valstybės valdymo institucijoms gyventojų gerovės, kartu ir socialiniams, demografiniams bei ekonominiams skirtumams mažinti, siūlymai dėl probleminių teritorijų išskyrimo kriterijų papildymo. Tyrimas užtikrins ir ankstesnių tyrimų tęstinumą, jų kompleksiskumą, sistemiškumą. Projekto metu bus surinkti ir apibendrinti regioninio lygmens statistiniai ir empiriniai duomenys, suformuota duomenų bazė apie ilgalaikius probleminius regionus Lietuvoje.

Projekto *Šiuolaikinės informacinės technologijos ir mažų vaikų sveikata* (GER-006/2017) autoriai planuoja iki 2018 metų pabaigos išanalizuoti, kokį poveikį IT naudojimas daro mažų vaikų psichikos, fizinei sveikatai ir raidai. Tyrimo metu siekiama analizuoti IT naudojimo apsauginius bei rizikos veiksnius, taip prisidedant prie mažų vaikų – jauniausių ir pažeidžiamiausių visuomenės piliečių – sveikatos stiprinimo ir prevencijos. Projekto vykdytojai planuoja įvertinti 800 vaikų (1–6 metų amžiaus) IT naudojimą, įvairius psichikos bei fizinės sveikatos, raidos aspektus, o po metų – pakartotinai surinkus tęstinius tos pačios imties duomenis, analizuoti poveikį vaikų sveikatai ir raidai laiko perspektyvoje. Suplanuotos rekomendacijos specialistams bei visuomenei siekiant saugaus IT naudojimo ankstyvoje vaikystėje.

Projektas *Darbo pobūdžio ir organizacinių veiksnių tobulinimas, didinant skirtingo amžiaus medicinos darbuotojų motyvaciją ir pasiekimus bei mažinant migraciją* (GER-008/2017) nukreiptas į sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų emigracijos mažinimą ir sveikatos apsaugos sektoriaus teikiamų paslaugų tobulinimą. Planuojama atlikti kompleksinius tyrimus, kuriais siekiama demografinių pokyčių ir migracijos veikiamos darbo jėgos valdymo tobulinimo, darbo motyvacijos, pasiekimų didinimo sveikatos priežiūros įstaigose, kokybiško užimtumo skatinimo ir darnios sveikatos sistemos raidos. Numatomo tyrimo metodologija jungia kokybinius ir kiekybinius pirminių duomenų rinkimo bei analizės metodus. Numatoma, kad tyrimo rezultatai padės Lietuvos asmens sveikatos priežiūros organizacijoms efektyviau valdyti vis didėjančios amžiaus įvairovės medicinos darbuotojus, sudarant tinkamas organizacines sąlygas ir kuriant tinkamą darbo aplinką, nukreiptą į darbuotojų motyvacijos, pasiekimų didinimą bei ketinimo palikti organizaciją ir emigruoti mažinimą.

Projekto *Demokratijos būklė ir lygios galimybės: Lietuvos gyventojų požiūris ir socialinė praktika* (GER-012/2017) autoriai suplanavo atlikti gyventojų nuostatų ir socialinės patirties lygių galimybių užtikrinimo srityje sociologinę analizę. Tyrime, kuris planuojamas baigti 2018 metų pabaigoje, numatyta išanalizuoti piliečių lygių galimybių užtikrinimo mechanizmus. Tyrėjai remiasi prielaida, kad žmonių požiūris į lygių galimybių principo įgyvendinimą, pasirengimas kovai su diskriminacija, turima socialinė patirtis atkuriant pažeistas teises yra aktualūs empiriniai demokratijos kokybės matai. Tyrimo rezultatai leis pateikti rekomendacijas valstybinės lygių galimybių politikos tobulinimui, kas atitinkamai gali turėti įtakos didinant gyventojų pasitenkinimą demokratijos veikimu.

Apibendrinant projektų tematikas pagal priemones, galima pažymėti, kad šeši pirmai priemonei skirti projektai kryptingai analizuoja įvairių visuomenės grupių socialinę bei psichologinę gyvenimo kokybę, pagrindinių psichikos sveikatos problemų (agresijos, smurto, savižudybių,

alkoholio vartojimo ir kitų) sąsajas su rizikingu elgesiu, šiuolaikinių technologijų panaudojimą visuomenei įtraukti į sveikos gyvensenos ugdymą (priešpensiniame ir vyresniame amžiuje) bei ligų prevenciją. Keliais požiūriais aktualus vyresnio amžiaus žmonių, kurie gyvena vieni, tyrimas. Socialinės bei psichologinės gyvenimo kokybės tyrimai sudaro prielaidas demedikalizuoti sveikatos apsaugą ir identifikuoti platesnį su visuomenės sveikata susijusių veiksnių sąrašą. Tai sudaro prielaidas parengti rekomendacijas, kaip gerinti socialinę bei psichologinę gyvenimo kokybę.

Aštuoni antrai priemonei skirti projektai, tai viena populiariausių priemonių, analizuoja elito ir visuomenės santykį Lietuvos išorinių ir vidinių grėsmių požiūriu, pajamų pasiskirstymo veiksnius, socialinę ekonominę nelygybę, vyresnio amžiaus žmonių psichologinę gerovę bei psichikos sveikatos veiksnius, IT poveikį mažų vaikų sveikatai, kaip Lietuvos gyventojai vertina demokratijos būklę ir lygias galimybes. Projektus apibendrina socialinės stratifikacijos praktikos, tų praktikų suvokimas ir jų poveikis įvairioms Lietuvos visuomenės grupėms.

Šeši trečiai priemonei skirti projektai analizuoja demografinius pokyčius, tokius emigracijos veiksnius, kaip socialinę ekonominę nelygybę, šeimos deinstitutionalizaciją, kokį poveikį demografiniai visuomenės pokyčiai ir emigracija daro Lietuvos valdysenos suvokimui. Iš esmės trečios priemonės projektai sujungia ekonominius infrastruktūrinius pokyčius su demografiniais pokyčiais ir parodo, kaip tuos pokyčius suvokia Lietuvos gyventojai.

Aštuoni ketvirtai priemonei skirti projektai liudija šios priemonės populiarumą. Toks priemonės populiarumas nesunkiai paaiškinamas: priemonė skirta socialinės nelygybės, socialinės ir regioninės raidos netolygumams, kaimo ir miesto skirtumams, socialinio teisingumo, užimtumo, darbo rinkos struktūros bei raidos, nedarbo mažinimui, socialinės įtraukties ir sanglaudos, lygių galimybių tyrimams. Visos paminėtos temos – tai Lietuvą analizuojančio socialinio mokslų diskurso prioritetai. Deja, kaip rodo priemonės tyrimai, konkreti politika veikiau reprodukuoja susiklosčiusias galių konsteliacijas ir šių problemų sprendimų neieško.

Trys penktai priemonei skirti projektai analizavo Lietuvos vidines ir išorines grėsmes, kurioms suteikė kognityvinio žemėlapiu pavidalą, rizikingų vairuotojų psichologinį profilį ir miesto erdvių ypatumus nusikaltimo požiūriu. Iš esmės visi trys projektai siekia identifikuoti veiksnius, kurie peržengia teisės diskursą.

II uždavinys. Šalies sumanaus augimo ir gerovės plėtros tyrimai

Antrasis programos uždavinys numato prognozuoti ir pagrįsti šalies sumanų augimą ir gerovės plėtrą, išanalizuojant politinius, ekonominius ir socialinius, taip pat teritorinės (regioninės) diferenciacijos veiksnius, gerovės sistemos ir šalies ekonominės plėtros sąveikas, parengiant verslumo bei inovacijų ekosistemos studijų, kuriose bus pateikta siūlymų ir rekomendacijų naujoms paslaugoms, rinkų plėtrai, socialinių idėjų kūrimui bei jų diegimui viešajame sektoriuje ir versle pagrįsti, įvertinta gerovės institucijų – socialinės ir sveikatos apsaugos, darbo rinkos ir būsto politikų, švietimo sistemos – veikla ir jų įtaka šalies ekonomikai, demokratijos bei pilietinės visuomenės raidai, politiniams prioritetams ir šalies valdančiojo elito nuostatoms.

Šiam uždaviniui įgyvendinti yra skirtos taip pat penkios priemonės:

- 1) institucinių, politinių, technologinių, energetinių, ekonominių, regioninių ir socialinių veiksnių derinimo bei efektyvaus išteklių panaudojimo, kuriant visuomenės gerovę, užtikrinant viešąjį interesą, formuojant ekonomikos politiką ir priimant sprendimus, atsižvelgus į skirtingas interesų grupes, gerovės sistemos pokyčių Lietuvoje ir jų poveikio sumanios visuomenės ugdymui tyrimai;
- 2) gyventojų socialinį ir ekonominį aktyvumą lemiančių veiksnių poveikio gyventojų užimtumui ir demografinėi elgsenai bei gyventojų subjektyvios gyvenimo kokybės ir gerovės vertinimo, šalies gyventojų dalyvavimo ekonominiame gyvenime tyrimai;
- 3) socialinių, ekonominių santykių, teisingumo, socialinių išmokų ir paslaugų, socialinių investicijų ir socialinių programų poveikio, šalies ūkio raidos įtakos gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygoms, gerovės institucijų – socialinės ir sveikatos apsaugos, darbo rinkos, švietimo ir kitų – veiklos, valstybės persikirstomų gerovės priemonių ir jų poveikio gerovės visuomenės formavimuisi tyrimai;
- 4) verslumo bei inovacijų ekosistemos vystymąsi veikiančių politinių, socialinių, kultūrinių, mokslo ir verslo santykių, darbo rinkos veiksnių, tinklinių ryšių formavimosi sąlygų, finansavimo bei infrastruktūros, verslo įmonių steigimo, jų augimo prielaidų ir finansavimo modelių taikymo, integracijos į globaliąsias rinkas, naujų rinkų įtakos gerovės visuomenės vystymuisi tyrimai;
- 5) verslo išorinės (teisinės, ekonominės, socialinės, politinės, gamtinės ir kitokios) aplinkos, valstybės pajėgumo užtikrinti lygias konkurencines sąlygas, institucinių ir veiklos kliūčių plėtoti verslo socialinį atsakingumą, socialines inovacijas, socialinės verslininkystės, verslumo skirtumų ir jo skatinimo Lietuvoje, verslo emigracijos veiksnių ir padarinių, ekonominių, socialinių, miesto ir kaimo, aplinkosaugos veiksnių įtakos sumanių įmonių veiklai, ekologinio, biologinio ir žaliojo verslumo bei vartojimo plėtos, inovacijoms reikalingų gebėjimų, verslių individų ugdymo bei karjeros valdymo (individų, organizacijos ir valstybės lygmeniu), inovacijų finansavimo modelių, finansų prieinamumo, jų šaltinių ir strategijų tyrimai.

Pirmajame nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ kvietime pagal antrąjį – *šalies sumanaus augimo ir gerovės plėtos tyrimai* – uždavinį buvo pateiktos 36 paraiškos, arba 31 proc. visų šio kvietimo paraiškų. Šiame uždavinyje buvo nuspręsta finansuoti 4 projektus, arba 31 proc. nuo visų laimėjusių I kvietime. Paraiškų sėkmės koeficientas pagal šį uždavinį siekė beveik 11 procentų. Tematiškai 2015–2017 metais finansuojami tyrimų projektai pagal šį uždavinį pasižymėjo didele įvairove ir apėmė itin aktualius klausimus apie pagyvenusių žmonių globos sektoriaus transformacijas, psichikos sveikatos ir gerovės paradigmu kaitą Lietuvoje, atvirųjų inovacijų ekosistemas, gerovės mokesčius. Ekspertams įvertinus tarpines įgyvendinamų projektų ataskaitas, buvo pritarta trijų projektų („Pagyvenusių žmonių globos sektoriaus transformacijos: paslaugų, darbo jėgos poreikis ir užimtumo kokybė“; „Psichikos sveikatos ir gerovės paradigmu kaita Lietuvoje: empiriškai validaus modelio link“; „Atvirųjų inovacijų ekosistemos: technologinių, institucinių ir socialinių veiksnių sąveikų įgalinimas“) finansavimui ir tolesniam įgyvendinimui. Projekto „Gerovės mokesčių struktūros optimizavimas“ finansavimas ir įgyvendinimas buvo nutrauktas. Taigi 2015–2017 m. įgyvendinti trys antrojo uždavinio projektai.

Projekto *Atvirųjų inovacijų ekosistemos: technologinių, institucinių ir socialinių veiksnių sąveikų įgalinimas* (GER-001/2015) tikslas – pagrįsti ir ištirti atvirųjų inovacijų ekosistemos funkcionavimo veiknius ir sąveikų tarp veikėjų pobūdį nacionalinės inovacijų sistemos (makro), sektoriniame (mezo) ir organizacijų (mikro) lygmenyse, siekiant identifikuoti sistemos

funkcionavimo principus, asimetrijas bei parengti tobulinimo rekomendacijas MTEP ir inovacijų politikos tobulinimui. Įgyvendinant šį tikslą sukurta atvirųjų inovacijų matavimo ir vertinimo metodologija inovacijų sistemų, sektorių ir organizacijų lygmenyje, parengta atvirųjų inovacijų tyrimo metodika ir analizės instrumentai inovacijų sistemų, sektorių ir organizacijų lygmenyse bei surinkti originalūs empiriniai duomenys inovacijų sistemos ir organizacijos lygmenyse, atlikta Lietuvos atvirųjų inovacijų ekosistemos lyginamoji analizė Vidurio Rytų ir Baltijos regiono šalių atžvilgiu, Lietuvos viduje – sektoriniu atžvilgiu bei organizacinės raidos atžvilgiu. Remiantis mokslinio tyrimo išvadomis, suformuluotos rekomendacijos technologinių, institucinių ir socialinių veiksnių sąveikų įgalinimui Lietuvos atvirųjų inovacijų ekosistemoje. Rekomendacijos pateikiamos tinklaveikos ir bendradarbiavimo, atvirųjų inovacijų gebėjimų ir kultūros stiprinimo, intelektinės nuosavybės valdymo, atvirųjų inovacijų organizavimo formų ir atsakingos inovacijų lyderystės diegimo srityse, pasirenkant šiuos parametrus kaip kritinius inovacijų ekosistemos sąveikų įgalinimui.

Projektas *Pagyvenusių žmonių globos sektoriaus transformacijos: paslaugų, darbo jėgos poreikis ir užimtumo kokybė* (GER-012/2015) prisidėjo siekiant sukurti naujų žinių, būtinų gerovės institucijų (socialinės apsaugos, darbo rinkos) pažangiam vystymui, veiklos prognozavimui, atkreipiant dėmesį į ekonominių, socialinių veiksnių derinimo svarbą, kuriant visuomenės gerovę. Įgyvendinant projektą buvo siekiama įvertinti vyresnio amžiaus asmenų globos sektoriaus plėtros galimybes, žvelgiant į šį klausimą per dvigubą – paslaugų vartotojo ir paslaugų tiekėjo perspektyvą. Atsižvelgiant į tai, buvo suformuluotas pagrindinis projekto tikslas – atskleisti prieštarumą tarp socialinės globos paslaugų pagyvenusiems asmenims poreikio (paklausos) ypatumų bei siekio gerinti šias paslaugas teikiančių asmenų užimtumo kokybę, užtikrinti kokybiškas darbo vietas globos sektoriuje bei pateikti siūlymus, kaip tą prieštarumą sumažinti. Įgyvendinant projektą išanalizuoti užimtumo globos sektoriuje modeliai darbo rinkos ir socialinės gerovės plėtros kontekste pasirinktose ES šalyse bei Lietuvoje; apibendrintos pagyvenusių žmonių globos sektoriaus transformacijos Lietuvoje; parengta empirinio tyrimo koncepcija bei atlikti trys empiriniai tyrimai: a) reprezentatyvi 50–65 metų gyventojų, kaip potencialių globos paslaugų vartotojų, anketinė apklausa; b) reprezentatyvi pagalbos namuose darbuotojų anketinė apklausa; c) standartizuotas interviu su neformaliais globėjais; atliktas paslaugų vartotojų lūkesčių ir paslaugų teikėjų organizacinių, kvalifikacinių, techninių ir kt. galimybių šiuos lūkesčius tenkinti palyginimas; išryškintos globos paslaugų poreikio–pasiūlos neatitikimo problemos bei pateiktos globos sektoriaus plėtros rekomendacijos valstybės institucijoms – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai bei savivaldybėms. Ekspertų nuomone, projekto išvados yra „svarbios, suteikiančios mokslinę bei praktinę vertę turinčių įžvalgų į pagyvenusių žmonių globos sektoriaus „status quo“ bei tikėtinas raidos tendencijas ir tam įtaką turinčius veiksnius“. Tai pirmas toks tyrimas Lietuvoje, „aprepiantis ir integruojantis globos paslaugų vartotojų ir tokių paslaugų teikėjų perspektyvas“.

Projekto *Psichikos sveikatos ir gerovės paradigmų kaita Lietuvoje: empiriškai validaus modelio link* (GER-002/2015) įgyvendinime buvo susidurta su objektyviomis kliūtimis renkant kokybiškus empirinius duomenis. Todėl tyrėjams teko koreguoti atliekamų veiklų turinį ir grafiką, pateikiant detalius iškilusių problemų ir jų sprendimų būdų paaiškinimus tarpinėje ir galutinėje ataskaitose. Nepaisant sunkumų, projektas buvo sėkmingai įgyvendintas. Tai pirmas toks tyrimas

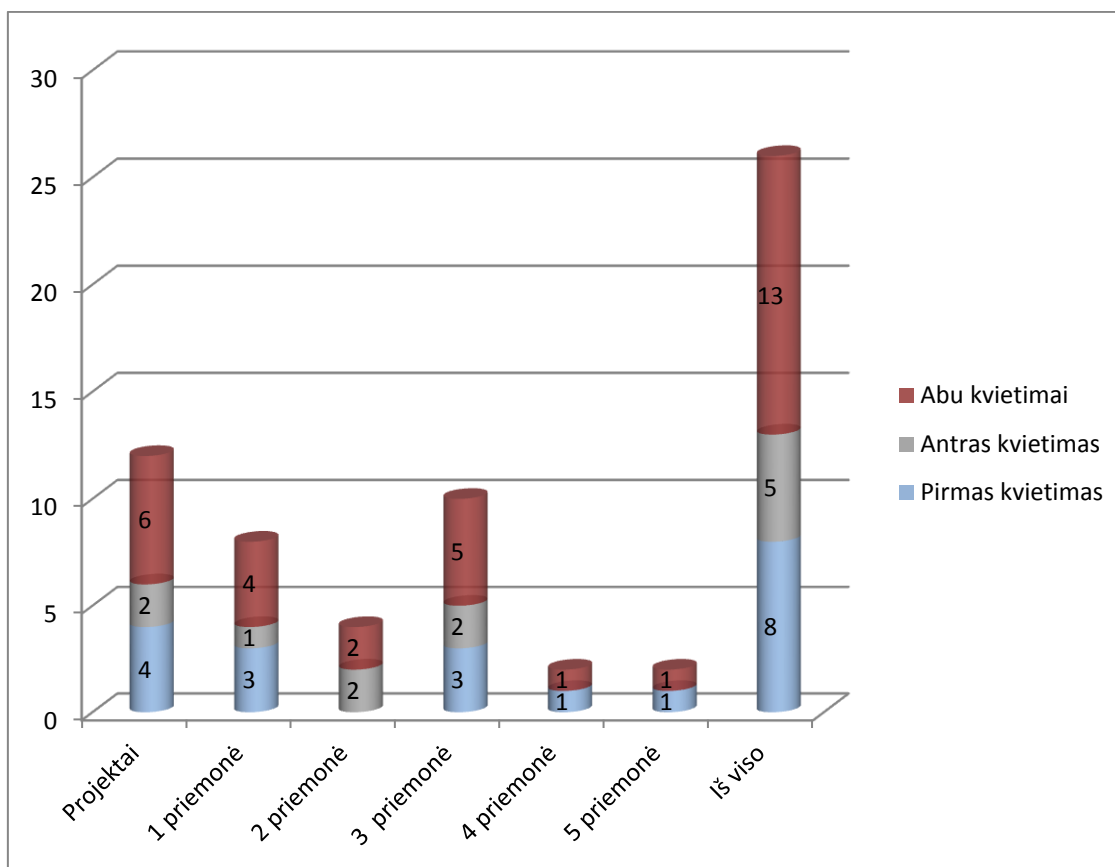
Lietuvoje, kai pateikiamas išsamus asmens psichikos sveikatos priežiūros paslaugų vertinimas, suteikiama empirinio pagrindo diskutuoti, kiek atsiperka į psichikos sveikatos sistemą investuotos lėšos, kiek galutiniai gydymo metodų rezultatai mažina ekonominę naštą, ir pateikiama rekomendacijų, kaip tobulinti sistemą. Tyrimas unikalus ir tuo, kad projekto komandos nariai išplėtojo schemą, leidžiančią iš skirtingų viešojo sektoriaus institucijų surinkti duomenis ir juos susieti su kiekvienu 2013 metais tyrime dalyvavusiose įstaigose besigydžiusiu asmeniu, kartu išsaugant pacientų privatumą. Ekspertai pastebėjo, kad gauta projekto mokslinė produkcija „net kiek viršijo projekto numatytą ir pasižymi kompleksiskumu, inovatyvumu ir gali svariai prisidėti prie humanistinės ir veiksmingos psichikos sveikatos priežiūros politikos formavimo“. Parengtos naudingos praktinės rekomendacijos valstybės valdymo institucijoms.

Antrajame nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ kvietime pagal antrąjį uždavinį buvo pateikta 17 paraiškų (50 proc. mažiau nei I kvietime), arba 24 proc. visų šio kvietimo paraiškų. Šiame uždavinyje nuspręsta finansuoti 3 projektus, arba 27 proc. nuo visų laimėjusių II kvietime. Vieno iš laimėjusių projektų „Lietuvos spindulinės terapijos infrastruktūros ir taikymo vėžio gydymui lyginamasis su mokslo žiniomis pagrįstais standartais tyrimas“ vykdytojai atsisakė jį įgyvendinti. Taigi 2017–2018 m. pagal šį uždavinį yra įgyvendinami du II kvietimo projektai: „Pajamų išlyginimas gyvenimo kelio etapuose socialinių investicijų požiūriu Baltijos šalyse“ ir „Jaunimo ap(si)rūpinimas būstu: procesai, problemos ir jų sprendimo būdai Lietuvoje“.

Projekto *Pajamų išlyginimas gyvenimo kelio etapuose socialinių investicijų požiūriu Baltijos šalyse* (GER-009/2017) tyrimai remiasi inovatyvia moksline prieiga – pajamų išlyginimo gyvenimo kelyje ir socialinio investavimo sujungimu tiriant gyventojų pajamų apsaugą. Tyrimui, kuris skirtas trijų Baltijos šalių nacionalinių mokesčių–išmokų sistemų palyginimui, pranašumų ir spragų panašiomis socioekonominėmis sąlygomis įvertinimui, atlikti yra panaudojami duomenys iš kelių atvirosios prieigos duomenų šaltinių bei Eurostato EU SILC duomenų bazės. Tad projekto įgyvendinimas leis pasiekti ne tik reikšmingų mokslinių rezultatų, bet juos panaudoti Baltijos šalių socialinei politikai modernizuoti, taip pat gali sustiprinti šios mokslininkų grupės pozicijas tarptautiniu mastu.

Projektu *Jaunimo ap(si)rūpinimas būstu: procesai, problemos ir jų sprendimo būdai Lietuvoje* (GER-007/2017) siekiama ištirti ir atskleisti esamą jaunimo ap(si)rūpinimo būstu padėtį Lietuvoje bei suformuluoti rekomendacijų paketą, skirtą būsto ir jaunimo viešosios politikos lauko instituciniams veikėjams. Rekomendacijos skirtos įgalinti tyrimo duomenimis grįstų sprendimų ir jaunimo ap(si)rūpinimo būstu problemų valdymo mechanizmų kūrimą. Tyrime taikomi mišrūs metodai – reprezentatyvios anketinės apklausos ir ekspertinio interviu. Šio projekto įgyvendinimo finansavimas sureikškina bei sustiprina šios srities mokslinius tyrinėjimus bei jų sklaidą ne tik šalyje, bet ir tarptautiniu mastu.

Tematiškai 2017–2018 metais finansuojami II kvietimo tyrimų projektai pagal šį uždavinį apima itin aktualius klausimus, skirtus pajamų išlyginimo gyvenimo kelio etapuose socialinių investicijų požiūriu tyrimams bei jaunimo ap(si)rūpinimo būstu procesų, problemų ir jų sprendimo būdų tyrimams. Projektai yra tarpdisciplininiai, integruojantys sociologijos, politikos bei ekonomikos tyrimų tematikas.

2 pav. 2-ojo uždavinio projektų pasiskirstymas pagal priemones

Apibendrinant II kvietimo rezultatus galima teigti, jog laimėję projektai labai gerai atitiko antrojo uždavinio tikslus. Taip pat numatomas reikšmingas praktinis šių projektų poveikis. II kvietimo projektai papildė įgyvendintų I kvietimo projektų temas, apima tokias aktualias ir naujas sritis kaip būsto prieinamumas ir pajamų nelygybės problemos.

Analizuojant įgyvendintų ir įgyvendinamų projektų atitikimą numatytoms 2-ojo uždavinio priemonėms, abiejuose kvietimuose akivaizdžiai dominuoja 2.1 ir 2.3 priemonės (žr. 2 paveikslą). Pažymėtina, jog visos 2-ojo uždavinio priemonės išlieka įtrauktos į projektų įgyvendinimą.

Įgyvendinant Nacionalinę mokslo programą, pagal antrąjį uždavinį išryškėjo stipriausios mokslininkų grupės Lietuvos mokslo ir studijų institucijose bei mokslinių tyrimų tematikų prioritetai. Jie apima pirmiausia inovacijų, atskirų socialinių grupių, pajamų nelygybės problemas.

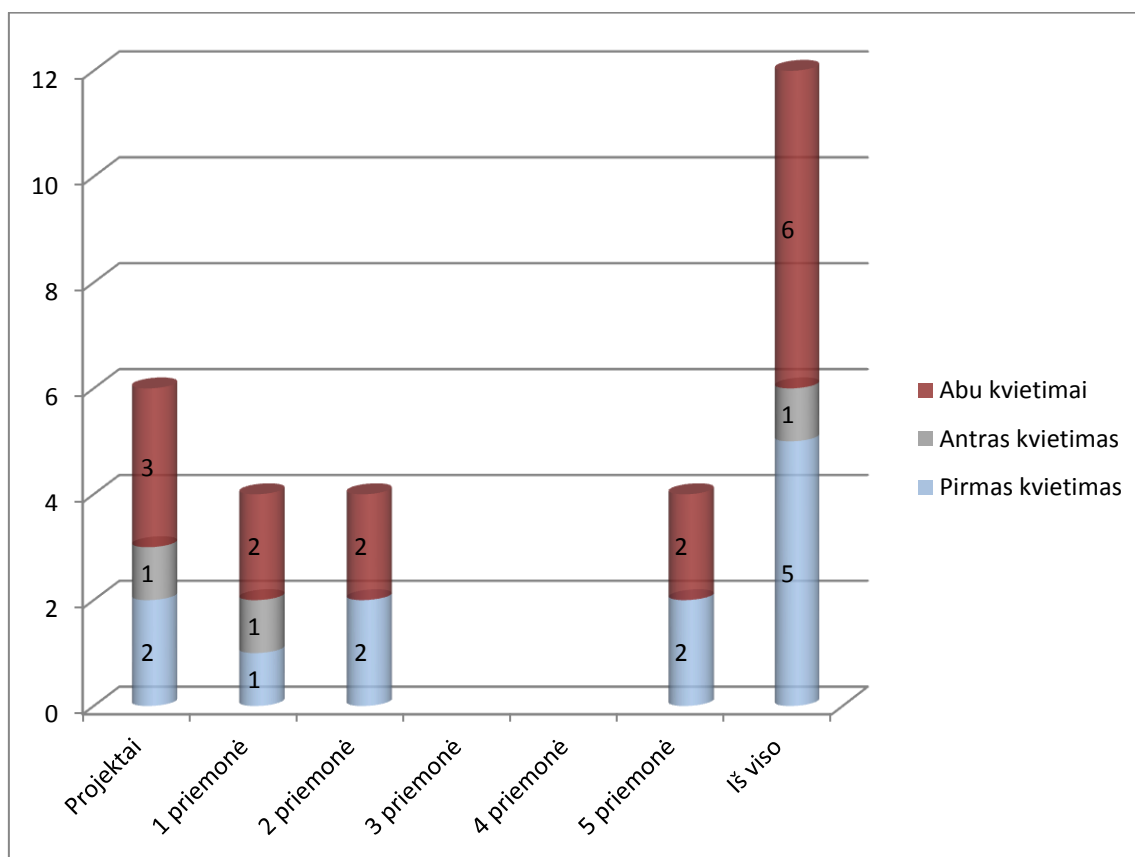
III uždavinys. Atsakingo ir gero valdymo tyrimai

Trečiasis nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ uždavinys numato pagrįsti moksliniais tyrimais atsakingą ir gerą valdymą, išanalizuojant šalies politinę ir valdymo sistemas kaip gerovės visuomenės plėtros priemones, politikos įgyvendinimo gebėjimus, kolektyvinio veiksmo problemas, europietišką Lietuvos tapatybę ir parengiant siūlymų ir rekomendacijų dėl atsakingos ir atviros viešosios politikos, viešųjų paslaugų kokybės gerinimo, piliečių ir visuomenės dalyvavimo viešajame valdyme bei teisinės sistemos stiprinimo.

Šis uždavinys yra įgyvendinamas per tokias priemones:

- 1) pilietinės visuomenės ir bendruomenių, pilietinės ir politinės kultūros, politinių nuostatų ir vertybių, piliečių ir valstybės santykio, piliečių ir nevyriausybinių organizacijų dalyvavimo viešajame valdyme ir jų sąsajų su gerovės visuomene tyrimus;
- 2) demokratinių politinių institucijų kaitos, teritorinio valdymo, regioninės ir vietos valdžios, viešojo valdymo modernizavimo, naujų gero valdymo modelių ir atviros valdžios, viešojo valdymo poveikio (politikos įgyvendinimo), viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų kokybės bei jų prieinamumo, viešojo administravimo gebėjimų, nevyriausybinio sektoriaus ir vietos savivaldos plėtros palyginamuosius tyrimus;
- 3) teisinės sistemos, užtikrinant teisingumą ir socialinį sugyvenimą, veiksmingumo, jos kokybės, nepriklausomumo ir efektyvumo viešajame valdyme tyrimus;
- 4) tarptautinės aplinkos pokyčių ir su jais susijusių naujų rizikų ir iššūkių nacionaliniam saugumui, ypač informaciniam saugumui, Lietuvos visuomenės nuostatų tarptautinės politikos ir Lietuvos užsienio politikos atžvilgiu, visuomenės gebėjimų dalyvauti, formuluojant ir ginant Lietuvos nacionalinius interesus vidaus ir tarptautinėje erdvėje, draugiškų santykių su kaimyninėmis šalimis skatinimo būdų tyrimus;
- 5) šalies politinės ir valdymo sistemų kaip gerovės visuomenės plėtros priemonių studijas.

Pirmajame nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ kvietime pagal trečiąjį – *atsakingo ir gero valdymo tyrimai* – uždavinį buvo pateikta 21 paraiška, o antrajame kvietime – 10 paraiškų, arba 18 ir 14 proc. nuo visų atitinkamo kvietimo paraiškų.

3 pav. 3-iojo uždavinio projektų pasiskirstymas pagal priemones

Šiame uždavinyje nuspręsta 2015–2017 metais finansuoti 2 projektus, arba 15 proc. nuo visų laimėjusių programos I kvietime, o 2017–2018 metais priimtas sprendimas finansuoti tik 1 projektą. Paraiškų sėkmės koeficientas II kvietime pagal šį uždavinį siekė 9 procentus ir buvo žemesnis, palyginti su kitais uždaviniais. Toks finansuojamų projektų skaičius nėra adekvatus programos uždavinio aprėpčiai, kitaip tariant, šio uždavinio projektų skaičius yra per mažas. Tad ateityje reikia specialių paskatų šio uždavinio paraiškoms.

2015–2017 metais įgyvendinti du trečiojo uždavinio projektai: *Geras valdymas ir pasitikėjimas valdžios institucijomis kuriant gerovės visuomenę Lietuvoje* (GER-003/2015) ir *Administracinės tapatybės formuojant į piliečius orientuotą valstybės tarnybą* (GER-013/2015). Abiejų projektų tyrimai buvo atliekami nuosekliai ir sistemaiškai.

Pirmasis projektas tyrė viešųjų politikų poveikį žmonių tarpusavio pasitikėjimui ir politinėmis institucijomis, apjungiant tris svarbias socialinių mokslų koncepcijas – institucijas, pasitikėjimą ir gerą valdymą. Svarbiausias numatytas projekto rezultatas buvo monografija, pristatanti gautus tyrimo rezultatus. Projekte buvo atlikta lyginamoji bei kiekybinė (empirinė-priežastinė) pasitikėjimo valdymo institucijomis analizė, kuri suteikia naujų vertingų įžvalgų į tiriamo reiškimo tendencijas Lietuvoje, kitose Baltijos šalyse ir VRE. Pasitikėjimas kaip jungiamoji grandis tarp įvairių socialinio kapitalo formų ir kolektyvinio veiksmo yra sudėtingas ir įvairiapusis reiškinys. Nuo pasitikėjimo (kaip nepriklausomojo kintamojo) gali priklausyti institucijų veikla, jų produktai ir padariniai. Antai, jeigu piliečiai nepasitiki valstybės institucijomis, jie yra mažiau linkę mokėti mokesčius ir dalyvauti valstybės valdymo procese, ir tai daro nepalankią įtaką institucijų galimybėms pasiekti tam tikrus viešosios politikos rezultatus, bendradarbiaujant su visuomenės atstovais. Tyrimo rezultatai leido patikrinti pasitikėjimo atskirų sričių valdymo institucijomis sąryšių ir priklausomybių nuo įvairių socialinių rodiklių hipotezes, paaiškinti tendencijų skirtumus. Mikrolygmeniu buvo analizuojama pavienių valdymo institucijų (pvz., mokesčių inspekcijos) veikla vykdant viešąsias funkcijas. Čia nustatyta, kad reikšmingas veiksnys yra piliečių suvokimas dėl šių funkcijų vykdymo ar teikiamų viešųjų paslaugų kokybės ir tokio suvokimo sąryšis su pasitikėjimu. Mezolygmeniu buvo nagrinėjamos viešosios politikos posistemės (pvz., sveikatos priežiūros) ir tai, kaip jų veikime atsiskleidžia tarpinstituciniai pasitikėjimo ryšiai tarp sistemos vidaus dalyvių, politikų ir piliečių. Makrolygmeniu buvo tiriama, nuo kokių veiksnių priklauso piliečių pasitikėjimas valstybe, pirmiausia jos tarnybos nešališkumu ir kompetencija, taip pat gebėjimu užtikrinti teisės viršenybę.

Antrasis projektas analizavo administracinių tapatybių vaidmenį formuojant į piliečius orientuotą valstybės tarnybą Lietuvoje ir siekė nustatyti, kaip reikėtų patobulinti su piliečių aptarnavimu susijusius valstybės tarnautojų gebėjimus. Teorinis jo pagrindas yra sociologinės tapatumų, artimosios biurokratijos, sistemos bei grupės kultūros teorijos. Po mokslinės literatūros analizės tyrėjai nusprendė analizuoti Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI) prie LR finansų ministerijos ir VSDF Sodros prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atvejus, su kuriomis bene dažniausiai susiduria didžioji dalis Lietuvos piliečių. Šiose institucijose dominuojančios tapatybės atitinka fatalistinį ir hierarchinį, arba “valstybės agento”, administracinį tapatumą. Tačiau institucijose yra potencialo didinti piliečių (visuomenės) agento tapatybių paplitimą ir tuo

pačiu skatinti tinkamesnį valstybės agento ir piliečių (visuomenės) agento tapatybių balansą. Tačiau standartizavimas (rašytinių standartų įdiegimas, kokybės kontrolės taikymas ir pan.) nesumažina piliečius kaip klientus aptarnaujančių valstybės tarnautojų faktinės diskrecijos (teisės spręsti). Senyvo amžiaus žmonės vienareikšmiškai išskirtina kaip speciali Lietuvos artimosios biurokratijos klientų kategorija. Tarnautojai skiria pagyvenusiems žmonėms, ir ypač sunkiems ligoniams, neįgaliesiems, išskirtinį, didesnę dėmesį ir pagal tai perskirsto disponuojamo aptarnavimo laiko išteklius. Lietuvos valstybės tarnautojai, pasižymintys silpna diskrecija, kiek juos reprezentuoja tirti Mokesčių inspekcijos ir Sodros tarnautojai, turi susidarę įvairius „blogo“ ir „gero“ kliento įvaizdžius. Galima teigti, kad koegzistuoja klientui palankios, nepalankios ir priešiškos laikysenos, priklausomai nuo atskirų tarnautojų tapatumų raiškos ir konkrečių aptarnavimo situacijų. Projekte numatyti uždaviniai ne tik, kad buvo pasiekti, bet buvo pateiktos šio projekto rekomendacijos dviem specifinėms valstybės institucijoms: SODRA ir VMI.

Jau įgyvendinti 3-ojo uždavinio projektai sukūrė kelis gerosios praktikos pavyzdžius. Antai projektas *Geras valdymas ir pasitikėjimas valdžios institucijomis kuriant gerovės visuomenę Lietuvoje* savo veiklos apibendrinimui ir rezultatų sklaidai 2017 m. birželyje Valstybės pažinimo centre surengė tyrimo projekto rezultatus ir rekomendacijas pristatančią diskusiją "Kaip stiprinti pasitikėjimą valstybe?", kurioje dalyvauti registravosi daugiau nei 80 dalyvių. Šioje diskusijoje įžanginį pranešimą perskaitė prezidentės D. Grybauskaitės vidaus politikos patarėjų grupės vadovas M. Lingė, o projekto tyrimų pagrindu pranešimus skaitė L. Gudžinskas, V. Nakrošis, R. Bakutis. Vėliau pranešimus komentavo žinomi ekspertai prof. I. Matonytė (ISM) bei buvęs Vyriausybės kanclerio pavaduotojas ES reikalams D. Žėruolis ir politikai – Seimo narė, Antikorupcijos komisijos narė A. Bilotaitė ir LSDP pirmininkas, Vilniaus vicemeras G. Paluckas. Šio renginio įrašas ir toliau prieinamas internete: <http://pazinkvalstybe.lt/lt/mediateka/29>.

2017–2018 metais pagal trečiąjį uždavinį yra finansuojamas projektas *Rūpesčio aplinka praktikos Lietuvoje* (GER-003/2017). Jo tikslas yra išanalizuoti rūpesčio aplinka svarbą ir jo apraiškas Lietuvoje, remiantis gerovės visuomenės, darnaus vystymosi ir šiuolaikinės etikos prieigomis. Projektą sudaro dvi dalys. Pirmoji dalis skirta teorinei aplinkosauginio rūpesčio analizei: atsižvelgiant į šiuolaikinėje filosofijoje egzistuojančią kontroversiją tarp racionalistinės ir sentimentalistinės etikos, bus apibrėžtos Lietuvos ekologinį diskursą formuojančios prielaidos ir analizuojamas jų vaidmuo formuluojant ekologines problemas ir jų sprendimo būdus aplinkosauginių judėjimų ir praktikų kontekste. Antroji dalis yra skirta empiriškai ištirti aplinkosaugines praktikas, inicijuotas nevyriausybiinių organizacijų, su kuriomis susiduriama siekiant gerinti ir tausoti mus supančią aplinką. Projekte numatoma įvertinti dviejų organizacijų patirtį ir indėlį į ekologinį visuomenės gerovės užtikrinimą vietinėje bendruomenėje bei platesniuose Lietuvos visuomenės sluoksniuose, taip pat nevyriausybinių organizacijų įnašą į pilietinės atsakomybės rūpintis aplinka ugdymą. Taip pat yra numatytos tyrimais pagrįstos rekomendacijos Aplinkos ministerijos Ekonomikos ir tarptautinių ryšių departamento Strateginio planavimo skyriui.

Teisinės sistemos, užtikrinant teisingumą ir socialinį sugyvenimą, veiksmingumo, jos kokybės, nepriklausomumo ir efektyvumo viešajame valdyme tyrimai, taip pat tarptautinės aplinkos pokyčių ir su jais susijusių naujų rizikų ir iššūkių nacionaliniam saugumui analizė nėra

vykdyta projektuose, kurie priskirti trečiajam uždaviniui. Tačiau pirmajame uždavinyje buvo finansuojamas projektas, skirtas Lietuvos vidinių ir išorinių grėsmių kognityvinio žemėlapio sukūrimui, o pagal antrąjį uždavinį buvo paremtas tyrimas, skirtas pajamų pasiskirstymo veiksniams. Tad nepaisant, kad formaliai pagal 3 ir 4 priemonę šiame uždavinyje nebuvo finansuoti projektai, minėtų priemonių tematika bent iš dalies yra aprėpta pirmojo ir antrojo uždavinių projektuose.

Nors 3-ajame uždavinyje buvo ar yra finansuojami tik trys projektai, jų akademinė kokybė nekelia abejonių. Dar daugiau, šie projektai suformulavo svarbių įžvalgų apie valdymo institucijas, valstybės tarnautojų elgseną, piliečių pasitikėjimą valstybės tarnyba ir panašiai. Antra vertus, būsimuose programos kvietimuose tikslinga suteikti papildomą prioritetą projektams, kurie analizuotų gerą ir atsakingą valdymą.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Nacionalinė mokslo programa „Gerovės visuomenė“ *de facto* yra įgyvendinama nuo 2015 m., kai Lietuvos mokslo taryba paskelbė I kvietimą teikti paraiškas projektams, kurie būtų vykdomi 2015–2017 metais.

Programos įgyvendinimo pradžia šiek tiek vėlavo, nes šios programos pirmtakė nacionalinė mokslo programa „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“ užbaigė kvietimus 2013 m., o „Gerovės visuomenė“ kvietimai galėjo būti paskelbti tik 2015 m. balandžio mėn. pabaigoje. Naujos nacionalinės mokslo programos tam tikroje mokslo srityje turėtų pradėti veikti be ilgesnių pertraukų po to, kai pasibaigia buvusi programa, nes ilgos pertraukos tarp programų trukdo mokslininkams ir tyrėjams nuosekliau ir tolygiau planuoti bei vykdyti galimus tyrimus.

Lietuvos mokslo taryba II kvietimą teikti paraiškas nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ projektams, kurie yra įgyvendinami 2017–2018 metais, vykdė 2016 m. balandžio–gegužės mėnesiais.

Paraiškų konkurencija, palyginti su ankstesniais įvairių nacionalinių mokslo programų kvietimais, buvo itin aukšta. Iš viso pirmajam kvietimui buvo pateikta 116 paraiškų: 59 pagal 1-ąją programos uždavinį, 36 pagal 2-ąją uždavinį ir 21 pagal 3-iąją uždavinį, o antrajame kvietime atitinkamai pateikta 71 paraiška iš viso, iš jų pagal 1-ąją programos uždavinį – 44, pagal 2-ąją – 17, pagal 3-iąją – 10 paraiškų.

Kiek neproporcingas paraiškų išsidėstymas pagal uždavinius, kai pirmajam programos uždaviniui teko daugiau nei pusė visų paraiškų, atspindi nevienodą programos uždavinių apimtį ir netolygią akademinų kompetencijų socialiniuose tyrimuose koncentraciją tam tikrose tyrimų tematikose. Antai, pirmasis programos uždavinys yra plačiausias ir jame galima inicijuoti itin įvairius tyrimus, o trečiasis uždavinys yra siauriausias ir jame potencialių tyrėjų yra mažiau. Antra vertus, lėšų poreikis skirtinguose uždaviniuose suprojektuotas kaip tik atsižvelgiant į abu minėtus netolygumus.

Paraiškų sėkmės koeficientas I kvietime siekė 11 procentų ir buvo finansuota 13 tyrimų projektų, o II kvietime – 16 procentų ir buvo finansuota 11 tyrimų projektų. I kvietimo konkursą laimėjusiems projektams vykdyti 2015–2017 metams iš viso skirta 1 246 936 Eur, iš jų 2015 metais – 294 491 Eur, 2016 metais – 705 081 Eur, o 2017 metais – 247 364 Eur. II kvietimo konkursą laimėjusiems projektams vykdyti 2017–2018 metais iš viso skirta 1 036 635 Eur, iš jų 2017 metais – 457 110 Eur, 2018 metais – 579 525 Eur.

Viena vertus, didelis paraiškų konkursas leido atrinkti kokybiškiausius ir aktualiausius projektus, kita vertus, ribotas finansavimas vertė apsiriboti tik kai kuriomis programos uždaviniuose iškeltomis problemomis, tad kyla pavojus, jog programos finansuojami tyrimai gali tik iš dalies atsakyti į jos uždaviniuose keliamas problemas. Kokybiški ir aktualūs rezerviniai projektai I kvietimo metu taip ir liko nefinansuoti. Pavyzdžiui, antrajame kvietime viso projekto biudžetas galėjo būti ne didesnis kaip 110 tūkst. Eur, bet dėl ribotų finansų 2017 m. rekomenduota planuoti ne daugiau kaip 45 tūkst. Eur vienam projektui.

Antrajame kvietime vykdymo grupės siūlymu, kuriam pritarė LMT Humanitarinių ir socialinių mokslų komitetas, projektų paraiškas vertino tarptautinė ekspertų grupė. Atsižvelgusi į

šio vertinimo patirtį, programos vykdymo grupė teikė pasiūlymą Lietuvos mokslo tarybai sukurti užsienio ekspertams vaizdinę medžiagą (video arba skaidres) apie ekspertinio vertinimo principus ir pateikti ją elektroninėje vertinimo sistemoje. Prieš pradėdamas vertinti ekspertas turėtų privalomai su ja susipažinti ir tik tada galėtų gauti priėjimą prie paraiškų vertinimų. Tokia procedūra leistų labiau užtikrinti, kad vertinimo kriterijus ekspertai taikytų įmanomai nuosekliai ir vienodai visiems projektams.

Tarp ekspertinio vertinimo problemų yra tai, kad išorės ekspertai gana dažnai vertina tik projektų narių bendrą mokslinę veiklą ir jos rezultatus, bet nepakankamai įvertina projektų teikėjų kompetencijų atitikimą teikiamam projektui.

Būtina ekspertų vertinimų kokybės analizė po kiekvieno kvietimo ir ekspertų rotacija kaip standartinė procedūra visose Lietuvos mokslo tarybos programose. Taip pat reikia paskelbti vertinusių ekspertų sąrašus po atskiro kvietimo vertinimo ciklo užbaigimo, nes viešumas didina ekspertų atsakomybę. Kartu reikia formaliai įteisinti nuostatą, kad ekspertų grupės vadovas teiktų formalią vertinimo procedūrų ir kokybės analizės ataskaitą, kuri būtų svarstoma programos vykdymo grupėje.

2016 metais vykdomi projektai teikė tarpines įgyvendinimo ataskaitas. Jų vertinimui pasibaigus vykdymo grupė pasiūlė išskirti dvi – tarpinės ir baigiamosios – ataskaitos įvertinimo formas ir jose numatyti kiekvienam ataskaitos tipui tinkamiausius vertinimo kriterijus. 2-as ir 4-as kriterijai tarpinėms ataskaitoms vertinti ne visiškai tinkami: 4-o kriterijaus „Ar projekto vykdytojų pateiktos rekomendacijos ir (ar) išvados yra kokybiškos ir svarbios?“ galbūt vertėtų iš viso atsisakyti, o 2-ame kriterijuje vietoj „vertinga“ įrašyti „pakankama“ ir jį formuluoti taip: „Ar projekto vykdymo metu gauta mokslinė ir (ar) technologinė produkcija yra pakankama?“

2017 metais buvo baigta įgyvendinti 12 nacionalinės mokslo programos projektų, kuriuose išleista 2 monografijos ir 3 mokslo studijos, *Clarivate Analytics* arba *Scopus* duomenų bazių mokslo žurnaluose išleista ar priimta spaudai 25 straipsniai, kituose recenzuojamuose leidiniuose išspausdinta ar priimta spaudai 22 straipsniai, surengta 14 nacionalinių mokslo renginių, parengta ir įteikta 13 rekomendacijų valstybės institucijoms (svarbiausi programos projektų rezultatai pateikti 3 priede). Šiuo metu programoje finansuoti numatomų projektų skaičiaus rodiklis pagal I ir II kvietimus yra įgyvendinamas beveik 69 procentais.

Akivaizdu, kad bendri 2015–2017 m. programos įgyvendinimo rezultatai viršija numatytus kiekybinius rodiklius, nors iki šiol yra įgyvendinta tik pusė pirmojo programos laikotarpio projektų. Tačiau atskirų projektų rezultatai yra gerokai netolygūs. Bendrai įgyvendinti programos projektai išleido ar parengė 8 monografijas ar mokslo studijas, tuo tarpu 4 projektai, arba trečdalis tarp finansuotų pirmajame kvietime, tenkinosi mokslo straipsniais ir pranešimais mokslo renginiuose. Dėl tokių rezultatų netolygumų ateityje yra tikslinga svarstyti – kiek būtų prasminga nustatyti minimalius rezultatų kriterijus tyrimų projektams?

Mokslo straipsniai yra populiarius tyrimų projektų veiklos rezultatas. Gana daug jų pateikta *Clarivate Analytics* arba *Scopus* duomenų bazėse esantiems leidiniams, tarp jų nemaža dalis įteikta tarptautiniams mokslo žurnalams. Tačiau itin prestižiniams tarptautiniams atskirų mokslo krypčių žurnalams straipsnių beveik nėra teikiama.

Svarbiausi programos rezultatų vertinimo kokybiniai kriterijai yra tyrimų rezultatų reikšmingumas, naujumas arba rezultatų sąsajos su esamomis žiniomis, mokslinis ir metodinis inovatyvumas, tyrimų rezultatų sklaida valstybės valdymo institucijoms ir visuomenei.

Tyrimų tematikos požiūriu pirmuose dviejuose programos kvietimuose santykinai daugiausiai dėmesio skirta socialinės ir ekonominės, taip pat pajamų nelygybės ir gerovės pagal regionus, socialiai pažeidžiamų visuomenės grupių, vidaus ir išorės saugumo grėsmių, kai kurių viešojo valdymo problemų analizei.

Jei kiekybiniai programos rezultatai yra geri ir labai geri, tai kokybiniu požiūriu joje kiek trūksta sintetinių arba tendencijų tyrimų makro- ar bent mezolygmenyje pagal kiekvieną programos uždavinį, kurie geriau atskleistų realų (ne)gerovės visuomenės poveiklį Lietuvoje. Kita vertus, tokių tyrimų galimybes riboja gana nuosaikūs projektų biudžetai. Kai kada tyrimų projektuose stokojama metodologiniu ir metodiniu požiūriu inovatyvių sprendimų. Taip pat yra nedaug tyrimų, kurie galėtų būti ne vienkartiniais, o tęstiniais ar bent kartotiniaisiais, kurie leistų stebėti ir vertinti tam tikrų visuomenės reiškinių kaitą. Būsimuose kvietimuose tokiems projektams turi būti teikiamas aiškus prioritetas. Tyrimų projektuose, kurie vykdo visuomenės nuomonės apklausas, verta įvesti notifikacijos procedūrą, kad apklausose surenkami duomenys būtų patikimi ir reprezentatyvūs. Tačiau apskritai programoje gauti tyrimų rezultatai yra reikšmingi, pagrįsti, patikimi ir pakankamai inovatyvūs.

Nacionalinėje mokslo programoje yra numatyta, kad projektų įgyvendinimo rezultatai bei gautos išvados ir rekomendacijos yra teikiamos suinteresuotoms ministerijoms ir kitoms institucijoms, viešinamos, organizuojant renginius, skelbiant rezultatus žiniasklaidoje ir kitais informavimo būdais. Programoje įgyvendinti projektai parengė ir įteikė 13 rekomendacijų valstybės institucijoms, tačiau tyrimų projektų rezultatų sklaida galėtų būti geresnė ir programos vykdymo grupės požiūriu projektų vykdytojai turėtų daugiau dėmesio skirti konkrečių rekomendacijų, taip pat politikos trumparaščių valstybės institucijoms parengimo kokybei, kad mokslinių tyrimų rezultatai daugiau ir dažniau padėtų formuluoti gerovės visuomenės vystymo strategiją ir politikas. Tyrimų projektų rezultatai galėtų būti plačiau naudojami viešose diskusijose. Tarp 12 užbaigtų projektų tik 4 parengė mokslo populiarinimo straipsnius ir taip pat tik 4 projektai teikė viešosios politikos pasiūlymus. Dalis įgyvendintų projektų aktualiausias tyrimų rezultatus paviėšino žiniasklaidos priemonėse, jie sulaukė nemažo ne tik visuomenės, bet ir politikų bei valdžios institucijų dėmesio, tapo viešojo diskurso dalimi. Kaip tik tyrimų rezultatų viešinimo trūkumas, valstybės institucijų neinformavimas apie juos yra svarbūs veiksniai, dėl kurių mokslinių tyrimų poveikumas viešajame gyvenime yra gerokai ribotas, nors moksliniuose tyrimuose diagnozuojama daugelis visuomenės ir valstybės raidos problemų.

Vykdymo grupė antrojo kvietimo projektų vykdytojams suformulavo nuostatą, kad jų teikiamos rekomendacijos valstybės institucijoms gautų formalų aprobavimą. Tokioms rekomendacijoms parengti taip pat yra reikalingas jų vadovas ir tam tikra standartizuota forma. Lietuvos mokslo taryba bendrai vertindama nacionalinių mokslo programų rezultatyvumą turėtų išanalizuoti, kiek mokslinių tyrimų rezultatais grįstų rekomendacijų buvo įgyvendinta Lietuvoje formuluojant ir įgyvendinant viešosios politikos sprendimus.

Operatyviau turi būti prieinami empiriniai duomenys antrinei analizei, kurie yra surenkami tyrimų projektuose. Baigiamųjų projektų ataskaitų vertinimuose ekspertai turėtų pateikti projektų rezultatų ir jų mokslinės vertės analizę. Apskritai, programos rezultatai (publikacijų sąrašai su interaktyviomis nuorodomis, jeigu tokios yra) turi būti prieinami specialioje talpykloje, kad būtų įmanoma matyti visuminį jų vaizdą. Kita vertus, programos projektų tyrimų rezultatų sklaida yra iš esmės tinkama ir jos atskirų tyrimų projektų rezultatai ne tik aptariami viešojoje erdvėje, bet ir pasiekia valdžios bei valdymo institucijas.

Programos finansavimas ateityje, t. y. po jos tarpinio vertinimo, turėtų būti lankstesnis ir didesnis, kad būtų galima remti daugiau kokybiškų projektų, o bendras paraiškų sėkmės koeficientas būtų aukštesnis.

Svarbu pažymėti, kad tarpinė programos ataskaita apima vos apie ketvirtadalį įgyvendintų projektų, palyginti su galimais finansuoti projektais. Tad šios išvados ir rekomendacijos žymi kai kurias bendras tendencijas ir išskiria tuos klausimus, kurių išsprendimas leistų pasiekti geresnius ir didesnius tyrimų rezultatus šioje programoje. Tačiau tiek kiekybiniai, tiek kokybiniai tarpiniai programos rezultatai leidžia manyti, kad programos tikslas bus pasiektas ir joje numatyti uždaviniai bus sėkmingai įgyvendinti.

PRIEDAI

1 priedas. DUOMENYS APIE 2015–2017 METAIS VYKDYTUS PROJEKTUS

1 lentelė. Nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ I kvietimo finansuojamų projektų sąrašas ir jų lėšos

Eil. Nr.	Pareiškos Reg. Nr.	Sutarties Nr.	Projekto vadovo mokslo laipsnis, vardas, pavardė	Vykančioji institucija	Projekto pavadinimas	Uždavinio Nr.	Skirta lėšų, Eur			
							Iš viso	2015 m.	2016 m.	2017 m.
1.	GER-15021	GER-008/2015	dr. Ainius Lašas	Kauno technologijos universitetas	Lietuvos vidinių ir išorinių grėsmių kognityvinis žemėlapis: elito ir visuomenės sinergijos ir sankirtos	1	93 099	20 407	49 523	23 169
2.	GER-15026	GER-003/2015	dr. Liutauras Gudžinskas	Vilniaus universitetas	Geras valdymas ir pasitikėjimas valdžios institucijomis kuriant gerovės visuomenę Lietuvoje	3	73 346	14 288	38 650	20 408
3.	GER-15040	GER-007/2015	habil. dr. Romas Lazutka	Vilniaus universitetas	Pajamų pasiskirstymo veiksniai: darbas, kapitalas ir gerovės valstybė	1	109 626	17 644	63 922	28 060
4.	GER-15051	GER-005/2015	dr. Kristina Žardeckaitė-Matulaitienė	Vytauto Didžiojo universitetas	Potencialių jaunų pažeidėjų keliuose atpažinimas prieš jiems pradėdant vairuoti: psichologinis profilis	1	92 686	20 681	49 450	22 555
5.	GER-15055	GER-009/2015	dr. Vaida Servetkienė	Mykolo Romerio universitetas	Socialinė ekonominė nelygybė: veiksniai, pasekmės gyvenimo kokybei ir mažinimo būdai	1	103 260	21 308	64 142	17 810
6.	GER-15056	GER-012/2015	dr. Laimutė Žalimienė	Vilniaus universitetas	Pagyvenusių žmonių globos sektoriaus transformacijos: paslaugų, darbo jėgos poreikis ir užimtumo kokybė	2	102 191	15 244	71 589	15 358

Projektas

7.	GER-15066	GER-010/2015	dr. Aušra Maslauskaitė	Vytauto Didžiojo universitetas	Šeimos deinstitutionalizacijos iššūkiai vaikų gerovei: vaikų išlaikymas iširus tėvų partnerystei	1	109 581	26 452	59 660	23 469
8.	GER-15070	GER-002/2015	dr. Eglė Šumskienė	Vilniaus universitetas	Psichikos sveikatos ir gerovės paradigmos kaita Lietuvoje: empiriškai validaus modelio link	2	109 929	29 571	54 727	25 631
9.	GER-15078	GER-001/2015	dr. Monika Petraitė	Kauno technologijos universitetas	Atvirųjų inovacijų ekosistemos: technologinių, institucinių ir socialinių veiksnių sąveikų įgalinimas	2	109 900	46 499	63 401	0
10.	GER-15079	GER-013/2015	dr. Saulius Pivoras	Vytauto Didžiojo universitetas	Administracinės tapatybės formuojantį piliečius orientuotą valstybės tarnybą	3	103 771	13 430	59 851	30 490
11.	GER-15091	GER-004/2015	dr. Diana Janušauskienė	Lietuvos socialinių tyrimų centras	Subjektyvus saugumas kintančiame geopolitiniame kontekste: ypatumai, formuojantys veiksniai ir individų kuriamos strategijos	1	103 767	26 777	54 271	22 719
12.	GER-15111	GER-011/2015	dr. Vilmantė Pakalniškienė	Vilniaus universitetas	Priešpensinio ir pensinio amžiaus žmonių psichologinės gerovės bei psichikos sveikatos veiksniai	1	87 572	22 004	47 873	17 695
13.*	GER-15115	GER-006/2015	dr. Violeta Pukelienė	Vytauto Didžiojo universitetas	Gerovės mokesčių struktūros optimizavimas	2	103 117	20 186	28 022	–
						Iš viso:	1 246 936	294 491	705 081	247 364

* Lietuvos mokslo tarybos sprendimu projekto vykdymas nutrauktas.

2 lentelė. Nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“ II kvietimo finansuojamų projektų sąrašas ir jų lėšos

Eil. Nr.	Pareiškos Reg. Nr.	Sutarties Nr.	Projekto vadovo mokslo laipsnis, vardas, pavardė	Vykdančioji institucija	Projekto pavadinimas	Uždavinio Nr.	Skirta lėšų, Eur		
							Iš viso	2017 m.	2018 m.
1.	GER-17001	GER-001/2017	dr. Sarmitė Mikulionienė	Lietuvos socialinių tyrimų centras	Vieni gyvenantys vyresnio amžiaus žmonės: tendencijos, profiliai ir iššūkiai kartų integracijai	1	108 831	43 662	65 169
2.	GER-17005	GER-002/2017	habil. dr. Elena Macevičiūtė	Vilniaus universitetas	Skaitmeninio skaitymo skatinimas kaip skaitmeninės atskirties mažinimo priemonė	1	105 509	43 599	61 910
3.	GER-17008	GER-009/2017	dr. Daiva Skučienė	Vilniaus universitetas	Pajamų išlyginimas gyvenimo kelio etapuose socialinių investicijų požiūriu Baltijos šalyse	2	109 221	44 141	65 080
4.	GER-17012	GER-003/2017	habil. dr. Marius Povilas Šaulauskas	Vilniaus universitetas	Rūpesčio aplinka praktikos Lietuvoje	3	102 310	44 253	58 057
5.	GER-17021	GER-004/2017	dr. Rasa Barkauskienė	Vilniaus universitetas	Paauglių, kuriems skirtos minimalios priežiūros priemonės, psichosocialinis funkcionavimas ir mentalizacija	1	106 486	44 619	61 867
6.	GER-17026	GER-010/2017	dr. Irina Matijošaitienė	Kauno technologijos universitetas	CPTED taikymas visuomenės saugumui didinti	1	37 812	21 091	16 721
7.	GER-17037	GER-005/2017	dr. Vidmantas Daugirdas	Lietuvos socialinių tyrimų centras	Regioniniai gerovės skirtumai Lietuvoje	1	106 654	44 966	61 688

								Projektas	
8.	GER-17050	GER-006/2017	dr. Roma Jusienė	Vilniaus universitetas	Šiuolaikinės informacinės technologijos ir mažų vaikų sveikata	1	94 471	43 472	50 999
9.	GER-17070	GER-007/2017	dr. Rūta Brazienė	Vytauto Didžiojo universitetas	Jaunimo ap(si)rūpinimas būstu: procesai, problemos ir jų sprendimo būdai Lietuvoje	2	82 851	44 428	38 423
10.	GER-17071	GER-008/2017	habil. dr. Ilona Bučiūnienė	UAB ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas	Darbo pobūdžio ir organizacinių veiksmų tobulinimas, didinant skirtingo amžiaus medicinos darbuotojų motyvaciją ir pasiekimus bei mažinant migraciją	1	109 733	45 872	63 861
11.	GER-17073	GER-012/2017	dr. Alina Žvinklienė	Lietuvos socialinių tyrimų centras	Demokratijos būklė ir lygios galimybės: Lietuvos gyventojų požiūris ir socialinė praktika	1	72 757	37 007	35 750
						Iš viso:	1 036 635	457 110	579 525

2 priedas. PROJEKTŲ REZULTATAI 2015–2017 METAIS

Eil. Nr.	Sutarties Nr.	Projekto vadovas	Projekto pavadinimas	Vykdančioji institucija	Uždavinio Nr.	Pasiękti rezultatai																			
						Monografija		Studija		Straipsnis				Mokslo populiarinimo	Pranešimų tezės	Mokslo renginys		Rekomendacijos	Metodikos	Viešosios politikos pasiūlymai	Duomenų bazės				
						recenzuotas rankraštis	išleista (paskelbta)	recenzuotas rankraštis	išleista (paskelbta)	Clarivate Analytics arba Scopus	Kituose recenzuojamuose	įteiktas spausdinti	priimtas arba išleistas			įteiktas spausdinti	priimtas arba išleistas					nacionalinis	tarpautinis		
1.	GER-004/2015	dr. Diana Janušauskienė	Subjektyvus saugumas kintančiame geopolitiniame kontekste: ypatumai, formuojantys veiksniai ir individų kuriamos strategijos	Lietuvos socialinių tyrimų centras	1				1			1		4				2		1				1	
2.	GER-005/2015	dr. Kristina Žardeckaitė-Matulaitienė	Potencialių jaunų pažeidėjų keliuose atpažinimas prieš jiems pradant vairuoti: psichologinis profilis	Vytauto Didžiojo universitetas	1					2	4		1	2	10				1						
3.	GER-007/2015	dr. Romas Lazutka	Pajamų pasiskirstymo veiksniai: darbas, kapitalas ir gerovės valstybė	Vilniaus universitetas	1			1		2	4		2	2					1				1		

Projektas

4.	GER-008/2015	dr. Ainius Lašas	Lietuvos vidinių ir išorinių grėsmių kognityvinis žemėlapis: elito ir visuomenės sinergijos ir sankirtos	Kauno technologijos universitetas	1					2	1				2		1		1	
5.	GER-009/2015	dr. Vaida Servetkienė	Socialinė ekonominė nelygybė: veiksniai, pasekmės gyvenimo kokybei ir mažinimo būdai	Mykolo Romerio universitetas	1			1		7		1			2		1			
6.	GER-010/2015	dr. Aušra Maslauskaitė	Šeimos deinstytucionalizacijos iššūkiai vaikų gerovei: vaikų išlaikymas iširus tėvų partnerystei	Vytauto Didžiojo universitetas	1					2			5				1		1	1
7.	GER-011/2015	dr. Vilmantė Pakalniškienė	Priešpensinio ir pensinio amžiaus žmonių psichologinės gerovės bei psichikos sveikatos veiksniai	Vilniaus universitetas	1	1				1			1	2	2	1		1		
8.	GER-001/2015	dr. Monika Petraitė	Atvirųjų inovacijų ekosistemos: technologinių, institucinių ir socialinių veiksnių sąveikų įgalinimas	Kauno technologijos universitetas	2			1		2	6		2		6	1		1	1	1
9.	GER-002/2015	dr. Eglė Šumskienė	Psichikos sveikatos ir gerovės paradigimų kaita Lietuvoje: empiriškai validaus modelio link	Vilniaus universitetas	2		1			1	1		2		7	1		1	1	

Projektas

10.	GER-012/2015	dr. Laimutė Žalimienė	Pagyvenusių žmonių globos sektoriaus transformacijos: paslaugų, darbo jėgos poreikis ir užimtumo kokybė	Vilniaus universitetas	2					2	1			1		2		1	1		
11.	GER-003/2015	dr. Liutauras Gudžinskas	Geras valdymas ir pasitikėjimas valdžios institucijomis kuriant gerovės visuomenę Lietuvoje	Vilniaus universitetas	3		1						3			1		1	1		
12.	GER-013/2015	dr. Saulius Pivoras	Administracinės tapatybės formuojant j piliečius orientuotą valstybės tarnybą	Vytauto Didžiojo universitetas	3				1			1	1			2		2			
						1	2	2	3	14	25	1	22	7	25	14	0	13	4	4	2

3 priedas. PAGRINDINĖS TYRIMŲ PROJEKTŲ 2015–2017 METAIS PASKELBTOS IR PARENGTOS PUBLIKACIJOS

I. MONOGRAFIJOS

Išleista (paskelbta)

1. Bakutis, R., Dranseika, D., Gudžinskas, L., Kuokštis, V., Malūkaitė, K., Nakrošis, V. *Pasitikėjimas valstybe: prielaidos, iššūkiai, sprendimai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017. 261 p.
2. Petružytė, D., Šumskienė, E. (sud.). *Psichikos sveikatos ir gerovės paradigmy kaita Lietuvoje*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017. 198 p. Prieiga per internetą: http://www.fsf.vu.lt/dokumentai/Projektai/LMT/MONOGRAFIJA_GER.pdf

Parengtas ir recenzuotas rankraštis

1. Pakalniškienė, V., Jurkuvėnas, V., Bagdonas, A., Kairys, A., Zamalijeva, O. *Priešpensinio ir pensinio amžiaus žmonių psichologinės gerovės bei psichinės sveikatos veiksniai*. 249 p.

II. MOKSLO STUDIJOS

Išleista (paskelbta)

1. Janušauskienė, D., Vileikienė, E., Nevinskaitė, L., Gečienė, I. *Ar Lietuvos gyventojai jaučiasi saugūs? Subjektyvus saugumas kintančiame geopolitiniame kontekste*. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2017. 148 p.
2. Pivoras, S., Buckienė, E., Civinskas, R., Kaselis, M. *Lietuvos valstybės tarnautojų administraciniai tapatumai: silpnos diskrecijos raiška aptarnaujant piliečius*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, Vilnius: Versus aureus, 2017. 200 p. Prieiga per internetą: <http://dx.doi.org/10.7220/9786094672767>
3. Rakauskienė, O. G., Puškorius, S., Diržytė, A., Servetkienė, V., Krinickienė, E., Bartuševičienė, I., Volodzkienė, L., Juršėnienė, V., Kisielytė, U. *Socialinė ekonominė nelygybė Lietuvoje*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2017. 476 p.

Parengtas ir recenzuotas rankraštis

1. Dunajėvas, E., Lazutka, R., Navickė, J., Razgūnė, A., Skučienė, D. *Pajamų pasiskirstymo veiksniai: darbas, kapitalas ir gerovės valstybė*. 234 p.
2. Petraitė, M., Janiūnaitė, B. (sud.). *Atvirųjų inovacijų ekosistema Lietuvoje*. 123 p.

III. MOKSLO STRAIPSNIAI

Išleista (paskelbta) arba priimta spausdinti

1. Diržytė, A., Rakauskienė, O. G., Servetkienė, V. Evaluation of resilience impact on socio-economic inequality. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 4(4), 2017, p. 489–501. Prieiga per internetą: [http://doi.org/10.9770/jesi.2017.4.4\(7\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2017.4.4(7))

2. Diržytė, A., Rakauskienė, O. G., Servetkienė, V. Household income and satisfaction with life: cognitive – emotional impact paradox. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 4(2), 2016, p. 198–210. Prieiga per internetą: [http://dx.doi.org/10.9770/jesi.2016.4.2\(7\)](http://dx.doi.org/10.9770/jesi.2016.4.2(7))
3. Długoborskyte, V., Petraite, M. Framework for Explaining the Formation of Knowledge Intensive Entrepreneurial Born Global Firm: Entrepreneurial, Strategic and Network Based Constituents. *Journal of Evolutionary Studies in Business*. Vol. 2, No. 1, 2017, p. 174–202.
4. Długoborskyte, V., Petraite, M. The Dynamics of Entrepreneurial, Strategic and Network Based Factors in the Formation of R&D Intensive Entrepreneurial Born Global Firms. *International Journal of Entrepreneurship* (priimta spausdinti).
5. Długoborskytė, V., Petraitė, M. Managing creative innovation team composition: diversity of personalities and innovative outputs. *Proceedings of the 11th European Conference on Innovation and Entrepreneurship*, 15-16 September, 2016, Jyväskylä, Finland, edited by I. Aaltio, M. T. Eskelinen. p. 160–167.
6. Dunajevs, E., Skučienė, D. Mandatory Pension System and Redistribution: The Comparative Analysis of Institutions in Baltic States. *Central European Journal of Public Policy*. 10(2), 2016, p. 16–29. Prieiga per internetą: <https://www.degruyter.com/view/j/cejpp.2016.10.issue-2/cejpp-2016-0025/cejpp-2016-0025.xml>
7. Endriulaitienė A., Šeibokaitė L., Žardeckaitė-Matulaitienė K., Markšaitytė R., Slavinskienė J. Attitudes towards risky driving and Dark Triad personality traits in a group of learner drivers. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology & Behaviour* (priimta spausdinti).
8. Endriulaitienė, A., Šeibokaitė, L., Žardeckaitė-Matulaitienė, K., Markšaitytė, R., Slavinskienė, J. Success in passing the driving exam and attitudes towards risk taking among pre-drivers. *Transport means - 2016: proceedings of the 20th international scientific conference*, October 5–7, 2016, Juodkrante, Lithuania. Kaunas: Kaunas University of Technology. Vol. 20, 2016, p. 487–490.
9. Gečienė, I. The Consequences of Perceived (In)Security and Possible Coping Strategies of Lithuanian People in the Context of External Military Threats. *Journal on Baltic Security*, 2018 (priimta spausdinti).
10. Gudžinskas, L. Trends of confidence in order institutions: comparative analysis of the Baltic countries. *Politics in Central Europe*, No. 1, 2017 (priimta spausdinti).
11. Janiūnaitė, B., Petraitė, M. Developing the competence portfolio for open innovation: issues for educational management. *Edulearn16 [elektroninis išteklius]: proceedings of the 8th international conference on education and new learning technologies*, 4–6 July, 2016, Barcelona, Spain. Burjassot (Valencia): IATED Academy, 2016. p. 2675–2683.
12. Janiūnaitė, B., Petraitė, M. Interactions among open innovation activities, organizational learning and competence in business and public organizations: issues of measuring. *Proceedings of the 11th European Conference on Innovation and Entrepreneurship*, 15–16 September, 2016, Jyväskylä, Finland / edited by I. Aaltio, M. T. Eskelinen. p. 328–335.

13. Janušauskienė, D. Perception of security threats in Lithuania: Human security perspective. *Qualitative Sociology Review*, 2018 (priimta spausdinti).
14. Janušauskienė, D., Vileikienė, E., Nevinskaitė, L., Gečienė, I. Subjektyvus grėsmių suvokimas: Ar Lietuvos gyventojai jaučiasi saugūs? *Filosofija. Sociologija*. T. 28, Nr. 2, 2017, p. 99–108. Prieiga per internetą: <http://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/filosofijasociologija/2017/2/7389>
15. Jurkuvėnas, V., Zamalijeva, O., Pakalniškienė, V., Kairys, A., Bagdonas, A. Social network size, personality and well-being in preretirement and retirement. *Psichologija*. 55, 2017, p. 7–21. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.15388/Psichol.2017.55.10733>
16. Krinickienė, E. Social economic inequality from the gender perspective: Lithuanian Case. *Proceedings of the 20th Eurasia Business and Economics Society Conference* (priimta spausdinti).
17. Kudinavičiūtė-Michailovienė, I., Maslauskaitė, A. Child Maintenance Fund In Lithuania: Legal and Sociological Aspects of its Activities. *The International Survey of Family Law* / editor B. Atkin. Jordan Publishing: Bristol. 2016, p. 305–323.
18. Kudinavičiūtė-Michailovienė, I., Maslauskaitė, A. Enforcement of Parental Obligations: Legal and Sociological Aspects of Contact and Maintenance Arrangements. *Constitutional Values in Contemporary Legal Space* / editor K. Torgans. University of Latvia Press: Riga. 2017, p. 118–128.
19. Kuokštis, V. Economic conditions and tax compliance: the mediating effect of trust. *Journal of Comparative Politics*. Vol. 10, No. 2, 2017, p. 55–69.
20. Lazutka, R., Juška, A., Navickė, J. Labour and Capital under Neoliberal Economic Model: Economic Growth and Demographic Crisis in Lithuania. *Europe-Asia Studies* (priimtas spausdinti).
21. Maslauskaitė, A., Kuconytė, D. Būti tėvu po skyrybų: tėvo kontaktai su nepilnamečiais vaikais. *Kultūra ir visuomenė. Socialinių tyrimų žurnalas*. 7, 2016, p. 11–32.
22. Matonytė, I., Morkevičius, V., Lašas, A., Jankauskaitė, V. Grėsmių visuomenės gerovei suvokimas: socialinio optimizmo, socialinio ir institucinio pasitikėjimo bei pasitikėjimo savimi įtaka. *Politologija*. (1)/85, 2017, p. 3–55.
23. Morkertaitė, R., Sekliuckienė, J. Collaboration, geographical proximity and its effects on firm's open innovation activities. *Proceedings of the 11th European Conference on Innovation and Entrepreneurship*, 15–16 September, 2016, Jyväskylä, Finland / edited by I. Aaltio, M. T. Eskelinen. p. 496–502.
24. Nakrošis, V. The quantitative and qualitative analysis of public administration reforms in post-communist countries. *Baltic Journal of Political Science*. Vol. 6, No. 1, 2017, p. 7–28. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.15388/BJPS.2017.6.10741>
25. Navickė, J. Factors of the income inequality in the Baltics: income, policy, demography. *Euromod working papers*, 2017. ISER. Essex University. Prieiga per internetą: <https://www.iser.essex.ac.uk/research/publications/working-papers/euromod/em11-17>
26. Navickė, J., Lazutka, R. Distributional Implications of the Economic Development in the Baltics: Reconciling Micro and Macro Perspectives. *Social Indicators Research. An*

- International and Interdisciplinary Journal for Quality-of-Life Measurement*, 2017. Prieiga per internetą: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-017-1645-x>
27. Navickė, J., Lazutka, R. Functional and personal income distribution in the Baltics: comparison of national and households accounts. *9th International Scientific Conference „Business and Management 2016“*, May 12–13, 2016, Vilnius, Lithuania. Prieiga per internetą: <http://dx.doi.org/10.3846/bm.2016.38>
  28. Nevinskaitė, L. Framing Russia as Threat in the Lithuanian Media: Corpus Analysis. *Lituanus*. Vol. 63, No. 4, 2017.
  29. Petraite, M., Pavie, X., Čeičytė, J., Janiūnaitė, B., Carthy, D. Managing innovation in multicultural environments: an imperative of responsibility within interorganizational networks. *Intercultural interactions in the multicultural workplace: traditional and positive organizational scholarship* / editors: Rozkwitalska, M., Sułkowski, Ł., Magala, S. Cham: Springer, 2017. p. 137–154.
  30. Pivoras, S., Buckienė, E. Valstybės tarnautojų administraciniai tapatumai: samprata, tipologijos ir teorinės tyrimo prielaidos. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 1(38), 2016, p. 84–94.
  31. Rakauskienė, O. G., Strunz, H. Approach to Reduction of Socioeconomic Inequality: Decrease of Vulnerability and Strengthening Resilience. *Economics and Sociology*. Vol. 9, No. 4, 2016, p. 243–258.
  32. Rakauskienė, O. G., Servetkienė, V. Socio-economic inequality: threat to economic growth and the quality of life of the population (Lithuanian Case). *Proceedings of the 20th Eurasia Business and Economics Society Conference* (priimta spausdinti).
  33. Rakauskienė, O. G., Volodzkienė, L. The Inequality of Material Living Conditions in EU Countries. *Economics and Sociology*. Vol. 10, No. 1, 2017, p. 265–278.
  34. Rakauskienė, O. G., Volodzkienė, L. Uneven distribution of material living conditions (wealth): Lithuanian Case. *Torun Business Review*. 16(2), 2017, p. 33–52.
  35. Razgūnė, A., Lazutka, R. Labor Share in National Income: Implications in the Baltic Countries. *Review of economic perspectives*. Vol. 17, No. 2, 2017, p. 121–139, Prieiga per internetą: <http://nho.econ.muni.cz/review-economic-perspectives-0>
  36. Sekliuckienė, J., Sedziniauskienė, R., Viburyš, V. Adoption of open innovation in the internationalization of knowledge intensive firms. *Inžinerinė ekonomika = Engineering economics*. Kaunas: KTU. 2016, Vol. 27, No. 5, p. 607–617.
  37. Servetkienė, V., Diržytė, A., Patapas, A. Lietuvos gyventojų ekonominis stresas ir sunkumai socialinės ekonominės nelygybės perspektyvoje. *Public policy and administration*. T. 17, Nr. 2, 2017 (priimta spausdinti).
  38. Skubiejūtė, G., Bukelskis, L., Petružytė, D. Šizofrenija sergančių artimųjų santykių pasikeitimai ir stigmatizacinė patirtis pirminiame socialiniame tinkle. *Tiltai*, 2(77), 2017 (priimta spausdinti).
  39. Slavinskienė, J., Žardeckaitė-Matulaitienė, K., Endriulaitienė, A., Markšaitytė, R., Šeibokaitė, L. Personality profiles of traffic offenders: does it correlate to alcohol consumption? *ICH&HPSY 2016 [electronic resource]: The European proceedings of social & behavioural*

- sciences EpSBS: 2nd icH&Hpsy international conference on health and health psychology*, July 6–9, 2016, Porto / editor Sandra Cruz. London: Future Academy. Vol. 13, 2016, p. 336–350. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.15405/epsbs.2016.07.02.33>.
40. Slavinskienė, J., Žardeckaitė-Matulaitienė, K., Markšaitytė, R., Šeibokaitė, L., Endriulaitienė, A. Attitudes towards risky driving in Lithuanian traffic offenders: meaning of personality profile. *Transport means - 2016: proceedings of the 20th international scientific conference*, October 5–7, 2016, Juodkrante, Lithuania. Kaunas: Kaunas University of Technology. Vol. 20, 2016, p. 495–498.
  41. Stankūnienė, V., Baublytė, M., Maslauskaitė, A. Vienų motinų šeimos Lietuvoje: demografinės ir socioekonominės charakteristikos. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*. 38, 2016, p. 64–84.
  42. Šeibokaitė L., Endriulaitienė A., Markšaitytė R., Žardeckaitė-Matulaitienė K. Can Driving Instructors Predict a Driving Style of Novice Drivers Prior To Driving? *Proceedings of 4th International scientific conference on traffic psychology – Transport Trends* (priimta spausdinti).
  43. Šumskienė, E. Disability hate crime: Overlooked consequence of the deinstitutionalization of care. *STEPP. Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika* (priimta spausdinti).
  44. Šumskienė, E., Mataitytė-Diržienė, J., Klimaitė, V., Petružytė, D. Stigmos daugiamačiškumas psichikos sveikatos priežiūros sistemoje. *Filosofija. Sociologija* (priimta spausdinti).
  45. Tereškinas, A., Maslauskaitė, A. Išsiskyre vyrai ir poskyrybinės tėvystės modeliai. *Kultūra ir visuomenė. Socialinių tyrimų žurnalas*. 8, 2017, p. 11–33.
  46. Vileikienė, E., Janušauskienė, D. Subjective Security in a Volatile Geopolitical Situation: Does Lithuanian Society Feel Safe? *Journal on Baltic Security*, Vol. 2, No. 2, 2016, p. 109–143.
  47. Žalimienė, L., Blažienė, I., Miežienė, R. Lankomos priežiūros darbuotojų darbo vietos kokybė Lietuvoje. *Filosofija. Sociologija*. 2, 2017 (priimta spausdinti).

Įteikta spausdinti

1. Čeičytė, J., Rauleckas, R., Blok, V., von Zedtwitz, M., Petraitytė, M. Network formation behaviour for Responsible Innovation practices: are Grand Challenges the driver? *Technology in Society*.
2. Lašas, A., Matonytė, I., Jankauskaitė, V. Threat means threat? Perceptive differentiation between targeted and diffused military threats. *Political Psychology*.
3. Lašas, A., Morkevičius, V., Jankauskaitė, V., Matonytė, I. Safer and More Rational Together: Risk Assessment from Individual vs. Group and Elites vs. Public Perspectives. *Risk Analysis*.
4. Maslauskaitė, A., Tereškinas, A. Involving Non-Resident Lithuanian Fathers in Childrearing: the Negative Impact of Income Inequalities and Socio-Legal Policies. *Men and Masculinities*.
5. Pakalniskienė, V., Zamalijeva, O., Jurkuvenas, V., Kairys, A., Bagdonas, A. Internet use, Personality Traits and Mental Health among Older Adults: A Mixture Model Approach. *Computers in Human Behavior*.

6. Petraite, M., Dlugoborskyte, V. Comparative Evolutionary Study on Transitions of National Innovation Systems in Baltic Region. *Special Issue on The Evolutionary Perspective and Behavioural Approach: The State of the Art, Possibilities and Constraints at International Journal of Economics and Business Research*.
7. Pivoras, S., Kaselis, M. Administrative identities in assuring accountability of streetlevel bureaucrats to citizens: Case of weak discretion in public service provision. *Public Integrity*.
8. Skučienė, D., Dunajevs, E. Causes of Attitudes Towards Income Inequality: Evidence from Baltic States. *Polish Sociological Review*.
9. Skučienė, D. The neoliberal welfare policy in Baltic States: outcomes, preferences and values of society. *Social Justice Research*.
10. Slavinskienė, J., Žardeckaitė-Matulaitienė, K., Endriulaitienė, A., Šeibokaitė, L., Markšaitytė, R. Can We Predict Future Traffic Offenders by Pre-Drivers' Attitudes towards Risky Driving? *The European proceedings of social & behavioural sciences EpSBS: 3rd icH&Hpsy international conference on health and health psychology*.
11. Šumskienė, E., Petružytė, D., Klimaitė, V. Biomedical and psychosocial interventions in mental health care system in Lithuania: „from the psychiatrists office - with at least a couple of prescriptions". *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*.
12. Tereškinas, A., Maslauskaitė, A. Undoing Fathhood: Postdivorce Fathering Practices in Lithuania. *Norma: International Journal for Masculinity Studies*.
13. Žalimienė, L., Blažienė, I., Junevičienė, J. Manifestations of different types of familialism in Lithuanian elderly care. *Health and Social Care in the Community*.
14. Žalimienė, L., Blažienė, I. The future of elderly care in Lithuania: between user expectations and provider quality of work. *Journal of Population Ageing*.
15. Žardeckaitė-Matulaitienė, K., Endriulaitienė, A., Šeibokaitė, L., Markšaitytė, R., Slavinskienė, J. Difficulties in emotion regulation and attitudes towards risky driving in a group of pre-drivers. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*.

4 priedas. NACIONALINĖS MOKSLO PROGRAMOS „GEROVĖS VISUOMENĖ“ 2015–2017 METŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ PLANAS

Programos uždavinys	Programos uždavinio priemonės	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. eurų			
		2015 m.	2016 m.	2017 m.	Iš viso
1. Pagrįsti moksliniais tyrimais saugios, sveikos ir įtraukios visuomenės vystymąsi Lietuvoje, išanalizuojant visuomenės struktūrą (stratifikaciją), vertybes, nuostatas ir elgsenos kaitą, socialinį, tautinį ir religinį tapatumą, emigracijos ir reemigracijos veiksnius, socialinę nelygybę ir socialinę atskirtį, sveikatos, socialinius, ekonominius ir kitus gyvenimo kokybei svarbius veiksnius, socialinę pagalbą tobulinančias socialines investicijas, sveikatos apsaugos ir paslaugų sistemą, kitų (ne tik sveikatos ir teisėsaugos) sektorių įsitraukimą į sveikos ir saugios visuomenės formavimo procesus	<p>1.1. Įvairių visuomenės grupių socialinės bei psichologinės gyvenimo kokybės, pagrindinių psichikos sveikatos problemų (agresijos, smurto, savižudybių, alkoholio vartojimo ir kitų), sveikos gyvensenos pasirinkimo, darnaus sveikatos sistemos vystymo, šiuolaikinių technologijų panaudojimo visuomenei įtraukti į sveikos gyvensenos ugdymą ir ligų prevenciją tyrimai</p> <p>1.2. Lietuvos visuomenės struktūros (stratifikacijos), vertybių, nuostatų ir elgsenos kaitos, socialinio, tautinio ir religinio tapatumo, ypač gyventojų požiūrių į socialinį teisingumą ir perskirstomąją lygybę, demokratijos bei pilietinės visuomenės raidą, gyventojų sveikatos bei saugumo tyrimai</p> <p>1.3. Demografinių pokyčių, migracijos, socialinės ekonominės struktūros kaitos, socialinių investicijų, socialinių, ekonominių, kultūros, sveikatos, švietimo ir mokslo veiksmų ir netolygumų bei galimybių juos mažinti globalizacijos ir ekonominės raidos nestabilumo sąlygomis tyrimai</p> <p>1.4. Visuomenės nelygybių, socialinio ir regioninio vystymosi netolygumo, kaimo ir miesto skirtumų, socialinio teisingumo, šalies gyventojų užimtumo ir darbo rinkos struktūros bei raidos, darbo motyvacijos didinimo ir nedarbo mažinimo galimybių, kokybiško užimtumo, socialinės ir kultūrinės įtraukties, socialinės sanglaudos, naujų gerovės poreikių, lygių galimybių tyrimai</p> <p>1.5. Baudžiamosios ir administracinės justicijos, teisės pažeidimų raiškos, daromos žalos, priešasčių ir prevencijos galimybių, tarptautinių, nacionalinių ir vietinių nusikalstamumo prevencijos programų ir priemonių veiksmingumo, asmenų saugumo jausmo ir jo didinimo galimybių tyrimai bei grėsmių (bioetinių, privataus gyvenimo ribojimo, manipuliavimo visuomene, pasitelkiant socialines technologijas) žmogaus saugumui ir teisėms tyrimai</p>	201	321	321	843
2. Prognozuoti ir pagrįsti šalies sumanų augimą ir gerovės plėtrą, išanalizuojant politinius, ekonominius ir socialinius, taip pat	2.1. Institucinių, politinių, technologinių, energetinių, ekonominių, regioninių ir socialinių veiksmų derinimo bei efektyvaus išteklių panaudojimo, kuriant visuomenės gerovę, užtikrinant viešąjį interesą, formuojant ekonomikos politiką ir priimant sprendimus,	183	229	229	641

Projektas

Programos uždavinys	Programos uždavinio priemonės	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. eurų			
		2015 m.	2016 m.	2017 m.	Iš viso
<p>teritorinės (regioninės) diferenciacijos veiksniai, gerovės sistemos ir šalies ekonominės plėtros sąveikas, parengiant verslumo bei inovacijų ekosistemos studijų, kuriose bus pateikta siūlymų ir rekomendacijų naujoms paslaugoms, rinkų plėtrai, socialinių idėjų kūrimui bei jų diegimui viešajame sektoriuje ir versle pagrįsti, įvertinta gerovės institucijų – socialinės ir sveikatos apsaugos, darbo rinkos ir būsto politikų, švietimo sistemos – veikla ir jų įtaka šalies ekonomikai, demokratijos bei pilietinės visuomenės raidai, politiniams prioritetams ir šalies valdančiojo elito nuostatoms</p>	<p>atsižvelgus į skirtingas interesų grupes, gerovės sistemos pokyčių Lietuvoje ir jų poveikio sumanios visuomenės ugdymui tyrimai</p> <p>2.2. Gyventojų socialinį ir ekonominį aktyvumą lemiančių veiksnių poveikio gyventojų užimtumui ir demografinėi elgsenai bei gyventojų subjektyvios gyvenimo kokybės ir gerovės vertinimo, šalies gyventojų dalyvavimo ekonominiame gyvenime tyrimai</p> <p>2.3. Socialinių ekonominių santykių teisingumo, socialinių išmokų ir paslaugų, socialinių investicijų ir socialinių programų poveikio, šalies ūkio raidos įtakos gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygoms, gerovės institucijų – socialinės ir sveikatos apsaugos, darbo rinkos, švietimo ir kitų sistemų – veiklos, valstybės persikirstomųjų gerovės priemonių ir jų poveikio gerovės visuomenės formavimuisi tyrimai</p> <p>2.4. Verslumo bei inovacijų ekosistemos vystymąsi veikiančių politinių, socialinių, kultūrinių, mokslo–verslo santykių, darbo rinkos veiksnių, tinklinių ryšių formavimosi sąlygų, finansavimo bei infrastruktūros, verslo įmonių steigimo, jų augimo prielaidų ir finansavimo modelių taikymo, integracijos į globaliąsias rinkas, naujų rinkų įtakos gerovės visuomenės vystymuisi tyrimai</p> <p>2.5. Verslo išorinės (teisinės, ekonominės, socialinės, politinės, gamtinės ir kitokios) aplinkos, valstybės pajėgumo užtikrinti lygias konkurencines sąlygas, institucinių ir veiklos kliūčių plėtoti verslo socialinį atsakingumą, socialines inovacijas, socialinės verslininkystės, verslumo skirtumų ir jo skatinimo Lietuvoje, verslo emigracijos veiksnių ir padarinių, ekonominių, socialinių, miesto ir kaimo, aplinkosaugos veiksnių įtakos sumanių įmonių veiklai, ekologinio, biologinio ir žaliajo verslumo bei vartojimo plėtros, inovacijoms reikalingų gebėjimų, verslių individų ugdymo bei karjeros valdymo (individų, organizacijos ir valstybės lygmeniu), inovacijų finansavimo modelių, finansų prieinamumo, jų šaltinių ir strategijų tyrimai</p>				
<p>3. Pagrįsti moksliniais tyrimais atsakingą ir gerą valdymą, išanalizuojant šalies politinę ir valdymo sistemas kaip gerovės visuomenės plėtros priemones, politikos įgyvendinimo gebėjimus, kolektyvinio veiksmo problemas,</p>	<p>3.1. Pilietinės visuomenės ir bendruomenių, pilietinės ir politinės kultūros, politinių nuostatų ir vertybių, piliečių ir valstybės santykio, piliečių ir nevyriausybinų organizacijų dalyvavimo viešajame valdyme ir jų sąsajų su gerovės visuomene tyrimai</p> <p>3.2. Demokratinių politinių institucijų kaitos, teritorinio valdymo, regioninės ir vietos valdžios, viešojo valdymo modernizavimo, naujų gero valdymo modelių ir atviros valdžios,</p>	120	184	184	488

Projektas

Programos uždavinys	Programos uždavinio priemonės	Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. eurų			
		2015 m.	2016 m.	2017 m.	Iš viso
europietišką Lietuvos tapatybę ir parengiant siūlymų ir rekomendacijų dėl atsakingos ir atviros viešosios politikos, viešųjų paslaugų kokybės gerinimo, piliečių ir visuomenės dalyvavimo viešajame valdyme bei teisinės sistemos stiprinimo	<p>viešojo valdymo poveikio (politikos įgyvendinimo), viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų kokybės bei jų prieinamumo, viešojo administravimo gebėjimų, nevyriausybinių sektoriaus ir vietos savivaldos plėtros palyginamieji tyrimai</p> <p>3.3. Teisinės sistemos, užtikrinant teisingumą ir socialinį sugyvenimą, veiksmingumo, jos kokybės, nepriklausomumo ir efektyvumo viešajame valdyme tyrimai</p> <p>3.4. Tarptautinės aplinkos pokyčių ir su jais susijusių naujų rizikų ir iššūkių nacionaliniam saugumui, ypač informacinio saugumo, Lietuvos visuomenės nuostatų tarptautinės politikos ir Lietuvos užsienio politikos atžvilgiu, visuomenės gebėjimų dalyvauti, formuluojant ir ginant Lietuvos nacionalinius interesus vidaus ir tarptautinėje erdvėje, draugiškų santykių su kaimyninėmis šalimis skatinimo būdų tyrimai</p> <p>3.5. Šalies politinės ir valdymo sistemų kaip gerovės visuomenės plėtros priemonių tyrimai</p>				
	Iš viso	504	734	734	1972